

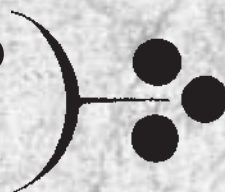

**JAKUB
DE
BORAGINE**

LEGENDA AUREA

VYŠEHRAD
PRAHA
2012

ČESKÝ VÝBOR
USPOŘÁDALA
ANEŽKA VIDMANOVÁ

© dr. A. Vidmanová, CSc., 1998, dědicové, 2012
Translation © dr. A. Vidmanová, CSc., dr. V. Bahník, 1998, dědicové, 2012,
dr. I. Zachová, 2012

ISBN 78-80-7429-237-8

PROLOG

Začíná se prolog k legendám svatých, jinak Lombardská historie, kterou sestavil bratr Jakub z Janova řádu bratří kazatelů.

GELÝ ČAS VEZDEJŠÍHO života se dělí na čtyři období, totiž na období zablouzení, období obnovy neboli znovupovolání, období smíření a období putování.

Období zablouzení začalo od Adama, když se odchýlil od Boha, a trvalo až do Mojžíše, a církev staví toto období věřícím před oči od Devítníku do Velikonoc. Proto se v tom čase čte kniha Genesis, v níž se vypravuje o zblouzení prarodičů.

Období obnovy neboli znovupovolání začalo od Mojžíše a trvalo až do Kristova narození. Proto se v tom čase čte Izaiáš, kde se jasně mluví o tomto znovupovolání.

Období smíření je období, v němž jsme byli zásluhou Kristovou smíření s Bohem. Toto období nám církev staví před oči od Velikonoc do svatodušních svátků. Proto se také v tom čase čte Zjevení, kde se obšírně mluví o tajemství tohoto smíření.

Období putování je čas vezdejšího života, během něhož jsme poutníky a jsme stále v boji. Toto období církev staví věřícím před oči od oktávu velikonočního do adventu. Proto se také v tom čase čtou knihy Královské a Makkabejských, v nichž se mluví o mnoha bitvách, jimiž se naznačuje naše bitva duchovní.

Doba od Narození Páně do Devítníku patří zčásti do období smíření, což je čas radosti, totiž od Narození do oktávu Tří králů, zčásti do období putování, totiž od oktávu Tří králů do Devítníku.

A toto vypravování o obdobích lze chápat čtverým způsobem. Za prvé, rozdělení na čtyři období se týká toho, že prvnímu odpovídá zima, druhému jaro, třetímu léto a čtvrtému podzim. Důvod tohoto přirovnání je dostatečně jasný. Za druhé, týká se čtyř částí dne, takže noc se vztahuje k první části, ráno k druhé, poledne ke třetí a večer ke čtvrté.

Třebaže však bylo dřív zablouzení než obnova, přesto církev znovu začíná církevní rok raději v období obnovy než v období zablouzení, to jest raději v adventu než Devítníkem, a to z dvojího důvodu. Za prvé, aby se nezdálo, že se začíná od bludu, neboť jí jde o věc a neдрží se časového pořádku, tak jako častěji činí i evangelisté. Za druhé proto, že Kristovým příchodem bylo

všechno obnoveno, a proto se ono období jmenuje období obnovy. V Janově zjevení čteme: „Hle, všechno tvořím nové.“ Vhodně tedy církev znova začíná svůj rok v tomto období obnovy.

A tak aby byl zachován časový pořádek stanovený církví, budeme nejprve mluvit o svátcích slavených v období obnovy, které staví církev věřícím před oči od adventu do Narození Páně. Na druhém místě bude řeč o svátcích slavených v době patřící zčásti do období smíření, zčásti do období putování, které staví církev věřícím před oči od Narození Páně do Devítníku. Na třetím místě bude řeč o svátcích slavených během období zabloudění, které staví církev věřícím před oči od Devítníku do Velikonoc. Na čtvrtém místě bude řeč o svátcích slavených v období smíření, které staví církev věřícím před oči od Velikonoc do oktávu svatodušního. Na pátém místě se bude mluvit o svátcích slavených v období putování, které staví církev věřícím před oči od oktávu svatodušního do adventu.

SVATÝ MIKULÁŠ

6. 12.

MIKULÁŠ – NICOLAUS se nazývá podle *nikos*, což je řecky vítězství, a *laos*, což je řecky lid, jakoby vítězství nad lidem, to jest nad neřestmi, které jsou lidové a hodné opovržení, nebo také vítězství v pravém slova smyslu, protože svým životem a učením naučil mnohé národy přemáhat neřesti a hříchy. Nebo je Nicolaus

pojmenován podle řeckého *nikos*, což je vítězství, a latinského *laus* – sláva, jakoby vítězná sláva, nebo podle latinského *niktor* – lesk a řeckého *laos*, což je lid, jakoby lesk lidu. Měl v sobě totiž to, co vytváří lesk a čistotu. Vždyť podle Ambrože očišťuje božská řeč, očišťuje pravé vyznání, očišťuje svaté rozjímání, očišťuje dobré jednání.

Jeho legendu sepsali argolští učenci. Argos pak je podle Isidora město v Řecku, proto se Řekové jmenují také Argolští. Jinde se také čte, že tu legendu napsal patriarcha Metoděj řecky a jáhen Jan že ji přeložil do latiny a mnohé přidal.

Mikuláš, občan Patery, byl synem bohatých a bohabojných rodičů. Jeho otec se jmenoval Epifanés, matka Johana. Rodiče jej zplodili v prvním květu svého mládí a pak se už tělesně nestýkali. Když Mikuláše v první den života koupali, postavil se ve vaničce na nohy. Nadto sál matčin prs jen jednou denně ve středu a v pátek. Když dospěl do jinošského věku, vyhýbal se prostopášnostem ostatních chlapců, raději chodil do kostelů a snažil se zapamatovat si z Písma svatého vše, co byl schopen pochopit. Po smrti svých rodičů začal přemýšlet, jak užít tak velké bohatství ne k světské chvále, ale ke slávě Boží.

V té době jednoho dost urozeného souseda nouze donutila, že se rozhodl udělat ze svých tří dcer, ještě panen, nevěstky, aby žil z jejich obcování v hanbě. Když se to světec dověděl, zhrzil se takového zločinu, zabalil do kusu látky velkou hroudu zlata, hodil ji v noci oknem do jeho domu a tajně se vzdálil. Když ten člověk ráno vstal, našel hroudu zlata, vzdal Bohu díky a vystrojil svatbu nejstarší dceři. Nedlouho nato sluha Boží opakoval svůj čin. Soused opět našel zlato, z celého srdce děkoval Bohu a rozhodl se, že bude od této chvíle bdít, aby věděl, kdo mu pomáhá v jeho nouzi. Za několik dní Mikuláš vhodil do jeho domu dvojnásobné množství zlata. Jak zlato zazvonilo, soused se probudil, pustil se za utíkajícím Mikulášem a volal na něho: „Zastav se, abych se mohl podívat, kdo jsi.“ Pak se rozběhl rychleji a poznal, že je to Mikuláš. Vrhł se před ním na zem a chtěl mu líbat nohy, Mikuláš to však nepřipustil a žádal ho, aby ho neprozradil, co živ bude.

Když později zemřel biskup města Míry, šli se biskupové, aby se oné církevní obci postarali o nového biskupa. Byl mezi nimi jeden biskup těšící se velké vážnosti, na jehož volbě záviselo rozhodnutí ostatních. Tento biskup vyzval všechny, aby se postili a modlili. V noci pak uslyšel hlas, který mu přikazoval, aby ráno pozoroval vchod do kostela, a koho uvidí prvního přicházet ke kostelu (bude se jmenovat Mikuláš), toho aby vysvětil na biskupa. Oznamil to ostatním biskupům a vyzval je, aby se všichni modlili, a sám dával pozor přede dveřmi kostela. A kupodivu v ranní hodinu, jakoby seslán Bohem, přišel ze všech nejdříve Mikuláš. Biskup jej uchopil za ruku a zeptal se ho: „Jak se jmenuješ?“ On pln holubičí prostoty sklonil hlavu a řekl: „Mikuláš, sluha vaší svatosti.“ Zavedli ho do kostela a posadili ho na biskupské křeslo, třebaže se velmi zdráhal. Mikuláš ve všem zachovával stejnou pokoru a vážnost mravů jako dříve, bděl na modlitbách, umrtvoval své tělo postem, vyhýbal se styku se ženami, pokorně přijímal každého, působivě mluvil, zaníceně povzbuzoval a přísně domlouval.

Mikuláš prý se také zúčastnil koncilu v Nikai, jak se čte v jedné kronice.

Jednou byli námořníci na jedné lodi v nebezpečí a s pláčem se modlili: „Mikuláši, sluho Boží, jestliže je pravda, co se o tobě říká, měli bychom to nyní zakusit na sobě.“ Brzy nato se objevil kdosi vyhlížející jako on a řekl. „Hle, zde jsem, neboť jste mě volali.“ A začal jim pomáhat u ráhen, lan a jiné lodní výstroje, a bouře okamžitě přestala. Když pak přišli k jeho kostelu, který nikdy předtím neviděli, poznali ho, i když jim to nikdo neoznámil. Vzdali pak díky Bohu a Mikuláši za své zachránění, on jim však řekl, že to musí přičíst na vrub božskému milosrdenství a své víře, ne jeho zásluhám.

Jednou se rozšířil v celé diecézi svatého Mikuláše veliký hlad a nikdo neměl co jíst. Když muž Boží uslyšel, že do přístavu připluly lodi s nákladem pšenice, hned tam šel a prosil námořníky, aby pomohli hladem sužovanému lidu a dali jim aspoň sto měřic z každé lodi. Oni mu řekli: „Netroufáme si to učinit, otče, neboť obilí bylo naměřeno v Alexandrii a my je musíme odevzdat v císařských sýpkách.“ Světec jim řekl: „Učiňte nyní, oč vás prosím, a ve jménu Božím vám slibuji, že vám u císařova výběrčího nebude nic chybět.“ Námořníci to učinili, a když pak odevzdali císařovým úředníkům stejné množství obilí, jaké přijali v Alexandrii, vypravovali o tom zázraku a velkou chválou vynášeli Boha v jeho služebníkovi. Muž Boží pak rozdělil obilí podle potřeby každého tak, že zázrakem nejen stačilo pro dva roky k obživě, ale ještě ho zbylo dost k setbě.

Když ještě ona krajina byla oddána modloslužbě, lid uctíval především sochu zlořečené Diany, a to tak silně, že se ještě za časů muže Božího někteří vesničané oddávali výše jmenované ohavné pověře a pod jedním stromem zasvěceným Dianě konali některé pohanské obřady. Avšak muž Boží vypudil tento obřad z celého kraje a onen strom dal skácet.

Dávný nepřítel se na něho proto rozhněval, vytvořil olej hořící proti přirozenosti ve vodě a na kamenech a vzal na sebe podobu pobožné ženy. Ta vyplula v malé bárce naproti poutníkům přijíždějícím k muži Božímu a takto k nim promluvila: „Ráda bych šla s vámi k světci Božímu, ale nemohu. Proto vás prosím, abyste mu donesli tento olej do jeho kostela a abyste jím na mou památku pomazali jeho stěny.“ Hned nato zmizela. A hle, spatřili jinou loď s několika váženými osobami, mezi nimiž byl jeden člověk velmi podobný svatému Mikuláši. Ten se jich zeptal: „Co vám říkala ona žena? Co vám přinesla?“ Oni mu vypravovali všechno po pořádku. A on jim řekl: „To byla ta necudná Diana, a abyste se přesvědčili, že mluvím pravdu, hodte ten olej do moře.“ Poutníci jej hodili přes palubu, na hladině vzplál velký oheň a delší dobu bylo vidět, jak proti zákonům přírody hoří ve vodě. Když pak přišli

k sluhovi Božímu, řekli mu: „Ty jsi vskutku ten, který se nám zjevil na moři a vysvobodil nás z nástrah ďáblových.“

V té době se vzbouřil kterýsi národ proti římské vládě a císař proti němu poslal tři knížata, Nepotiana, Ursa a Apiliona. Když je nepříznivý vítr zahnal do andriatského přístavu, pozval je svatý Mikuláš, aby s ním pojedli, protože chtěl, aby zdrželi své vojáky od loupeží, jichž se dopouštěli na trzích.

V světcově nepřítomnosti podplacený konsul poručil popravit tři nevinné vojáky. Jakmile to svatý muž uslyšel, požádal ona tři knížata, aby tam spolu s ním pospíšili rychlým krokem, a když přišli na místo, kde měli být oni vojáci popraveni, našel je klečící na kolenou, s tvářemi zahalenými, a kat už zvedal meč nad jejich hlavy. Mikuláš s velkou horlivostí nebojácně přistoupil ke katovi, vyrval mu meč z ruky, rozvázal nevinné a beze škody je odvedl s sebou. Pak pospíšil k paláci konsulovu a násilím otevřel zavřenou bránu. Hned přiběhl konsul a pozdravil jej. Světec na pozdrav neodpověděl a řekl: „Nepříteli Boha, překrucovači zákona, jaká opovázlivost tě přiměla k tomu, že si troufáš podívat se mi do tváře, ačkoli sis vědom tak strašného zločinu?“ Káral ho ještě víc, přece však mu vzhledem k tomu, že svého činu litoval, na prosby oněch knížat odpustil. Císařovi vyslanci pak přijali jeho požehnání a pokračovali ve své cestě, nepřátele krvavě přivedli k poslušnosti vůči císaři, vrátili se a byli císařem skvěle přijati.

Někteří lidé ze závidosti k jejich štěstí přiměli prosbami a penězi prefekta prétoriánů, aby je u císaře obvinil z urážky jeho majestátu. Když to císařovi přednesl, císař vzplál strašným hněvem, dal je uvěznit, ani je nevyslechl a poručil, aby je téže noci popravili. Když se to dověděli od strážce, roztrhli na sobě šat a dali se do hořkého pláče. Tu si jeden z nich, Nepotianus, vzpomněl, jak svatý Mikuláš zachránil tři nevinné, a vyzval ostatní, aby ho prosili o ochranu. Na jejich prosby se svatý Mikuláš oné noci zjevil císaři Konstantinovi a řekl mu: „Proč jsi tak nespravedlivě uvěznil ona knížata a odsoudil je na smrt, třebaže se ničím neprovinili? Rychle vstaň a poruč, aby byli co nejrychleji propuštěni. Jestliže to neučiníš, pomodlím se k Bohu, aby proti tobě rozpoutal válku, ve které bys padl a stal se pokrmem dravé zvěře.“

Císař mu na to odpověděl: „Kdo jsi ty, jenž jsi dnešní noci vstoupil do mého paláce a opovažuješ se takto mluvit?“ Mikuláš mu odpověděl: „Já jsem Mikuláš, biskup města Miry.“

Podobně poděsil svým zjevením prefekta a řekl mu: „Člověče pomatený na duchu i na smyslech, proč jsi dal svolení k zabití nevinných lidí? Rychle pospěš a hled' je zachránit. Jestliže to neučiníš, tvé tělo se bude hemžit červy a tvůj dům bude zakrátko

zbořen.“ A on na to: „Kdo jsi ty, jenž mi hrozíš takovými věcmi?“ „Věz,“ řekl mu Mikuláš, „že jsem Mikuláš, biskup města Miry.“

Oba dva se okamžitě probudili, jeden druhému řekl, co se mu zdálo, a ihned poslali pro ony vězně. Císař jim řekl: „Jaká to znáte čarodějná umění, že nás šálíte takovými sny?“ Oni mu odpověděli, že nejsou žádní mágové a že si nezaslouží být popraveni. Nato se jich císař zeptal: „Znáte člověka, který se jmenuje Mikuláš?“ Když uslyšeli toto jméno, pozvedli ruce k nebesům a modlili se k Bohu, aby je pro zásluhy svatého Mikuláše vysvobodil z takového nebezpečí, v němž se nacházejí. Když od nich císař poznal celý jeho život a jeho zázraky, řekl jim: „Jděte a děkujte Bohu, který vás zachránil na jeho prosby. Doneste pak Mikulášovi zprávu i o tom, co mě potkalo, a poproste ho, aby mi už nehrozil, ale aby se modlil k Pánu za mne a za mou říši.“

Za několik dnů přišli tito mužové k Božím sluhovi Mikulášovi, vrhli se mu pokorně k nohám a řekli mu: „Jsi doopravdy sluha Boží, doopravdy jsi ctitel a přítel Kristův.“ Když mu po pořádku všechno vypověděli, on zvedl ruce k nebesům, vzdal Bohu velké díky, potom knížata dobře poučil a poslal je domů.

Když jej pak Bůh chtěl povolát k sobě, poprosil ho Mikuláš, aby k němu poslal své anděly. Když spatřil, jak k němu andělé přicházejí, sklonil hlavu, odříkal žalm: „V tebe jsem doufal, Pane“ až ke slovům „v tvé ruce atd.“ a za zvuků nebeské hudby vydechl duši léta Páně třístého čtyřicátého třetího. Byl pochován v mramorové hrobce. U jeho hlavy vytryskl pramen oleje, u jeho nohou pramen vody a ještě dnes jeho údy vycucují svatý olej vracející mnoha lidem zdraví.

Po něm nastoupil jeden dobrý muž, toho však závistivci vyhnali z jeho stolce. Po jeho vypuzení olej přestal téci, začal však prýštit znova, jakmile byl biskup povolán zpět.

Za dlouhý čas potom Turci zničili město Miru. Vypravilo se tam však 47 vojáků z Bari, ti otevřeli hrob svatého Mikuláše, který jim ukázali čtyři mniši, a s úctou přenesli jeho kosti plovoucí v oleji do města Bari léta Páně tisícího osmdesátého sedmého.

Nějaký člověk si vypůjčil od jednoho Žida jistou částku peněz, a protože nemohl najít jiného ručitele, přísahal při oltáři svatého Mikuláše, že mu co nejdříve peníze vrátí. Když dlouho dluh nesplácel, žádal Žid peníze zpátky, dlužník však tvrdil, že už je vrátil. Žid jej tedy přivedl před soud a dlužník měl své tvrzení odpřisáhnout. Ten si s sebou přinesl dutou hůl, kterou naplnil zlatými mincemi, jako by se o ni musel opírat. Když tedy měl složit přísahu, dal hůl Židovi, aby mu ji podržel. Pak přísahal, že mu už dal víc, než mu byl dlužen. Po složení přísahy si hůl vyžádal zpátky a Žid, který nevěděl o jeho lsti, mu ji vrátil.

Když se pak ten, který Žida oklamal, vracel domů, zmohl jej cestou spánek. Na jedné křižovatce se zhroutil, přešel ho rychle příjíždějící vůz a usmrtil ho; hůl při tom praskla a zlaťáky se vysypaly. Když o tom Žid uslyšel, spěšně tam přišel a viděl, jak byl podveden. Mnoho lidí ho vybízelo, aby si to zlato vzal, on však rozhodně odmítl, ledaže by nebožtík zásluhou svatého Mikuláše vstal z mrtvých, a dodal, že stane-li se to, dá se pokřtít a stane se křesťanem. Nebožtík byl ihned vzkříšen a Žid byl pokřtěn v Kristově jménu.

Jakýsi Žid viděl, jak veliká je moc svatého Mikuláše v činění zázraků, a proto si dal udělat jeho sochu a postavil ji ve svém domě. Kdykoli se měl vydat na další cestu, svěřoval jí svůj majetek a říkal: „Mikuláši, dávám ti všechno, co mám, do ochrany, a nebudeš-li vše dobře střežit, zmrskám tě a zbičuji a tak se ti pomstím.“ Jednou přišli za jeho nepřítomnosti zloději, všechno mu pobrali a nechali tam jen sochu. Když se Žid vrátil a uviděl, že byl okraden, promluvil na sochu takto: „Pane Mikuláši, nepostavil jsem tě ve svém domě proto, abys chránil můj majetek před lupiči? Proč jsi to nechtěl učinit? Proč jsi jim to nepřekazil? Za to podstoupíš krutá muka a budeš potrestán místo lupičů. Já si tak svou škodu vynahradím tím, že tě zmučím a zchladím svůj hněv tím, že tě zmrskám a zbičuji.“ Žid tedy vzal sochu a krutě ji mrskal a bičoval.

Potom se stal zázrak budící úžas. Když se zloději dělili o lup, zjevil se jim světec Boží, jako by byl sám zmrskán, a řekl jim toto: „Proč jsem byl místo vás tak strašně zbičován? Proč jsem byl tak ukrutně zmrskán? Proč jsem vytrpěl tolik muk? Hle, jak je mé tělo samá modřina! Hle, jak je rudé prolitou krví! Pospěšte a vraťte vše, co jste odnesli, jinak se proti vám rozběsí hněv Boha všemohoucího, takže váš zločin bude veřejně rozhlášen a všichni budete viset.“ Lupiči se ho zeptali: „Kdo jsi ty, který k nám takto mluvíš?“ A on jim odpověděl: „Já jsem sluha Ježíše Krista Mikuláš, ježž onen Žid tak ukrutně zbičoval kvůli svému majetku, který jste odnesli.“ Lupiči poděšeni přišli k Židovi, vypravovali o zázraku, vyslechli od něho, co učinil soše, a vše mu dali zpátky. Tak se lupiči vrátili na správnou cestu a Žid přijal víru Spasitelovu.

Jeden člověk slavil každoročně s velkou úctou svátek svatého Mikuláše, protože si to přál jeho syn studující písemnictví. A tak jednou otec toho chlapce připravil hostinu a pozval mnoho duchovních. Přišel pak ke dveřím ďábel v poutnickém rouchu a prosil o almužnu. Otec okamžitě přikázal synovi, aby dal poutníkovi almužnu. Chlapec spěchal, protože však poutníka nezastihl, šel za odcházejícím. Když přišel na rozcestí, ďábel ho chytil a uskrtil.

Když to otec uslyšel, silně zanaříkal, přinesl synovo tělo, uložil je na lože a začal z bolesti křičet a říkat: „Můj nejmilejší synu, co se ti to stalo? Svatý Mikuláši, to je odměna za úctu, kterou k tobě už tak dlouho chovám?“ Při těchto a podobných slovech chlapec otevřel oči, jako by se probudil ze spánku, a vstal.

Jeden urozený muž se modlil k svatému Mikuláši, aby mu u Pána vyprosil syna, a sliboval, že přivede syna do jeho kostela a věnuje zlatý pohár. Narodil se mu syn, vyrostl, a otec dal udělat pohár. Pohár se mu velmi líbil, proto si ho nechal pro vlastní potřebu a dal zhotovit jiný stejné ceny. Když pak jeli lodí do kostela svatého Mikuláše, poručil otec synovi, aby mu přinesl vodu v tom poháru, který dal udělat nejdřív. Když chtěl chlapec nabrat do poháru vodu, spadl do moře a hned zmizel pod hladinou. Otec hořce plakal, stejně však svůj slib splnil. Když přistoupil k oltáři svatého Mikuláše a obětoval druhý pohár, ten spadl z oltáře, jako by ho někdo shodil. Když jej pak zvedl a podruhé postavil na oltář, pohár byl znova shozen z oltáře, tentokrát ještě dále. Všichni se divili tak neobvyklé podívané, a tu hle, přicházel onen chlapec, zdravý a nedotčený, v rukou nesl první pohár a přede všemi vypravoval, že když spadl do moře, hned byl u něho svatý Mikuláš a zachránil ho, takže se mu nic nestalo. A tak otec pln radosti obětoval svatému Mikuláši oba poháry.

Jeden boháč měl zásluhou svatého Mikuláše syna a nazval jej Adeodatus – Bohdan. Tento boháč postavil ve svém domě kapli Božímu světci a každý rok s velkou úctou slavil jeho svátek. Ono místo leželo v sousedství země Agarenů. Jednou byl Adeodatus Agareny zajat a odevzdán jejich králi, aby mu sloužil. Když Adeodatův otec následujícího roku zbožně slavil svátek svatého Mikuláše, stál v té chvíli jeho syn u krále a držel v rukou drahocenný pohár, myslil na své zajetí, na bolest rodičů a na radost, která panovala v ten den u nich doma, a začal hlasitě vzdychat. Král z něho hrozbami vynutil přiznání, proč vzdychá, a řekl mu: „Ať dělá ten tvůj Mikuláš co chce, ty tu zůstaneš s námi.“ Okamžitě se strhl silný vítr, který otřásl celým palácem, chlapce s pohárem zvedl a přenesl ho před vchod do kostela, kde jeho rodiče slavili svátek. A radost všech byla veliká.

Jinde se však čte, že onen jinoch byl z Normandie, že ho při plavbě po moři zajal sultán a pak ho sám často mrskal. Když byl jinoch o svátku svatého Mikuláše mrskán a zavřen do vězení, úpěnlivě se modlil za své vysvobození a za to, aby se mohl účastnit radosti, jakou v ten den měli jeho rodiče. Náhle usnul, a když se probudil, zjistil, že je v kapli svého otce.

LUCIE MÁ JMÉNO od latinského slova *lux* – světlo. Světlo je totiž při pohledu krásné, protože, jak praví svatý Ambrož, podstata světla je taková, že všechnen jeho půvab spočívá v pohledu. Jeho šíření je také prosto poskvrny, protože se neposkvřňuje, ať se šíří

přes cokoli špinavého. Postupuje přímo bez zakřivení, prochází sebedelší vzdálenost bez velkého zdržování. Tím se ukazuje, že svatá panna Lucie měla panenský půvab bez jediného kazu, že se v ní šířila křesťanská láska bez příměsi nějaké nečisté lásky pozemské, že její směřování k Bohu postupovalo přímo bez oklik, že cesta božského působení byla u ní předlouhá bez zdlouhavé nedbalosti. Nebo také je tak Lucie nazvána proto, jako by byla nějaká *lucis via* – cesta světla.

Když vznešená syrakuská dívka Lucie slyšela, jak se po celé Sicílii šíří pověst svaté Agáty, šla k jejímu hrobu se svou matkou Euthicií trpící už čtyři léta nevléčitelným krvácením. Při mši bylo náhodou čteno evangelium, v němž se vypravuje, jak Pán jednu ženu z této choroby uzdravil. Tu řekla Lucie matce: „Věř-li tomu, co se čte, věř, že Agáta je stále v přítomnosti toho, pro jehož jméno vytrpěla mučení. Jestliže se tedy s vírou dotkneš jejího náhrobku, ihned se budeš radovat z úplného zdraví.“

Když všichni odešli, matka s dcerou setrvaly na modlitbách u náhrobku. Lucie usnula a viděla Agátu, jak stojí uprostřed andělů, ozdobena drahými kameny, a říká jí: „Má sestro Lucie, panno

oddaná Bohu, proč žádáš ode mne to, co můžeš pro svou matku učinit okamžitě sama? Hle, díky tvé víře byla uzdravena.“

Když Lucie procitla, řekla své matce: „Matko má, hle, jsi uzdravena. Prosím tě tedy při světici, která tě uzdravila svými modlitbami, abys mi už nemluvila o ženichovi, ale abys vše, cos mi chtěla dát věnem, rozdala chudým.“ Matka jí na to odpověděla: „Počkej, až mi zatlačíš oči, a potom si dělej se svým majetkem, co budeš chtít.“ Lucie jí řekla: „Co mi dáš ve chvíli, kdy umíráš, dáš mi proto, že si to nemůžeš vzít s sebou. Dej mi to, dokud žiješ, a budeš mít za to odplatu.“

Když se vrátily, každý den rozdělovaly majetek a dávaly chudým podle potřeby. Zpráva o tomto rozdělení se donesla k ženichovi a ten se na to vyptával chůvy. Chůva opatrně odpověděla, že jeho nevěsta nalezla majetek výnosnější a že si ho chce získat na své jméno, a proto že bylo možno vidět, jak nějaký majetek rozprodává. On pošetile uvěřil, že jde o světské statky, a proto začal pomáhat při prodeji. Když však prodala všechno a peníze rozdala chudým, ženich ji přivlekl před konsula Paschasia a žaloval na ni, že je křesťanka a že jedná proti císařským zákonům.

Paschasius ji vyzval, aby obětovala modlám, a ona mu řekla: „Obětí, která se líbí Bohu, je navštěvovat chudé a pomáhat jim v jejich potížích. Protože už nic víc nemám, co bych obětovala, nabízím k oběti sama sebe.“ Paschasius jí na to řekl: „Taková slova můžeš říkat podobnému hlupákovi, jako jsi ty, ale marně to říkáš mně, který jsem strážcem císařských rozhodnutí.“ Lucie mu odpověděla: „Ty střežíš rozhodnutí císařská, a já budu střežit zákon svého Boha. Ty se bojíš císaře, a já Boha. Ty nechceš urazit císaře, a já si dávám pozor, abych neurazila Boha. Ty se chceš líbit jemu, a já toužím líbit se Kristovi. Ty tedy čin to, co uznáváš za užitečné pro sebe, a já budu činit to, o čem budu přesvědčena, že je užitečné pro mne.“

Paschasius jí řekl: „Své dědictví jsi rozházela se svůdci, a proto mluvíš jako nevěstka.“ Na to řekla Lucie: „Své dědictví jsem uložila na bezpečném místě, svůdce duše a těla jsem však nikdy nepoznala.“ Paschasius se jí zeptal: „Kdo jsou svůdci těla a duše?“ Lucie mu odpověděla: „Svůdci duše jste vy, kteří radíte, aby duše opustily svého stvořitele. Svůdci těla jsou pak ti, kteří dávají přednost tělesnému požitku před věčnými hody.“ Paschasius řekl: „Však ty ztratíš řeč, až dojde na mrskání.“ A Lucie řekla: „Slovům Božím nemůže být nikdy konec.“ Na to Paschasius: „Ty jsi tedy Bůh?“ A Lucie řekla: „Jsem služka Boha, který řekl: Až budete stát před králi a knížaty, nemějte obavy, nebudete mluvit vy.“ Paschasius se zeptal: „V tobě je tedy Duch svatý?“ Lucie od-

pověděla: „Ti, kteří žijí čistě, jsou chrámem Ducha svatého.“ Paschasius jí pohrozil: „Nechám tě zavést do nevěstince, tam tě znásilní a ztratíš Ducha svatého.“ Lucie na to řekla: „Tělo se poskvrní jen tenkrát, jestliže duše souhlasí, neboť necháš-li mě znásilnit proti mé vůli, má čistota se zdvojnásobí a bude korunována. Nikdy však nebudeš moci donutit mou vůli k souhlasu. Hle, mé tělo je připraveno k jakýmkoli útrapám. Co váháš? Začni, ďáblův synu, uspokojovat svou touhu po trýznění.“

Tu zavolal Paschasius kuplíře a řekl jim: „Pozvěte všecken lid a nechť ji hanobí tak dlouho, dokud nezemře.“ Když ji však chtěli odvléci, Duch svatý jí dal takovou váhu, že jí vůbec nemohli hnout. Paschasius dal zavolat tisíc mužů a svázat ji na rukou i na nohou, oni však nebyli schopni jí pohnout. Tu použil vedle tisíce mužů ještě tisíc párů volů, avšak dívka Páně zůstala nepohnutá. Zavolali tedy mágy, aby jí hnuli z místa svým zaříkáváním, nebylo to však možné. Tu řekl Paschasius: „Jaká jsou to kouzla, že tisíc mužů není s to pohnout jednou dívkou?“ Lucie mu řekla: „To nejsou kouzla, ale Kristovo dobrodiní. Použiješ-li jich deset tisíc, uvidíš mě na témž místě jako předtím.“

Podle výmyslu některých lidí Paschasius věřil, že lze kouzla zahnat močí, proto poručil, aby ji polili močí, a když ani pak nebylo možné jí pohnout, zmaten poručil zapálit kolem ní velký oheň a polít ji smůlou, pryskyřicí a vroucím olejem. Lucie mu řekla: „Dosáhla jsem odkladu svého umučení, abych věřící zbavila strachu z utrpení a nevěřící hlasu, jímž by se mi posmívali.“

Když pak Paschasiovi přátelé viděli, že je zmaten, vrazili jí meč do hrdla, ona však stále ještě neztratila řeč a řekla: „Ohlašuji vám, že pro církev nastal mír. Právě dnes totiž zemřel Maximián a Dioklecián byl vyhnán ze svého království, a jako byla městu Catanii dána jako ochránkyně moje sestra Agáta, právě tak jsem byla já uznána za přímluvkyni města Syrakus.“ Zatímco dívka pronášela tato slova, hle, přišli poslové z Říma, chopili se Paschasia, spoutali ho a odvedli s sebou k císaři. Císař se totiž dověděl, že Paschasius vyloupil celou provincii. Přišel tedy do Říma, byl obžalován před senátem, usvědčen a odsouzen k smrti.

Panna Lucie se nepohnula z místa, kde byla probodena, nevy pustila duši, dokud nepřišli kněží a nepodali jí tělo Páně a všichni přítomní řekli amen. Na témže místě byla pak pochována a byl tam postaven kostel. Zemřela mučednickou smrtí za času Konstantina a Maxentia kolem léta Páně třístého desátého.

THOMAS – TOMÁŠ se vykládá jako propast nebo dvojče, které se řecky nazývá *Didimus*, nebo se *Thomas* říká podle *thomos*, což znamená rozdělení nebo rozseknutí. Propast se nazývá proto, že směl po zásluze prozkoumat hloubku božství, neboť mu na jeho dotaz Kristus odpověděl: „Já jsem cesta, pravda a život.“ Dvojče se nazývá proto, že na rozdíl od jiných poznal vzkříšeného Krista jaksi dvakrát či třikrát. Ostatní apoštolové poznali Krista zrakem, Tomáš však zrakem a hmatem. O rozdělení nebo rozseknutí se mluví, protože oddělil svou mysl od lásky k tomuto světu nebo protože byl od ostatních oddělen čili odříznut ve víře ve vzkříšení. Nebo se nazývá *Thomas* jako *totus means*, to je ten, který chodí zcela ponořen v rozjímání o Boží lásce. O tom píše Prosper v knize *Život v rozjímání*: „Milovati Boha není nic jiného, než pojmout v duchu horoucí touhu vidět Boha, nenávidět hřích a ošklivit si svět.“ Nebo se *Thomas* odvozuje od *theos*, což je Bůh, a *meus* (= můj). Podle toho je *Thomas* Můj Bůh, a to pro výrok, který pronesl, když se přesvědčil a uvěřil v Kristovo zmrtvýchvstání.

Když byl apoštol Tomáš v Caesareji, zjevil se mu Pán a pravil mu: „Indický král Gundoferus poslal představeného Abbana, aby vyhledal zkušeného architekta. Přijď tedy a já tě k němu pošlu.“ Tomáš mu odpověděl: „Pane, pošli mě kam chceš, jen ne do Indie.“ Bůh mu odvětil: „Jdi v bezpečí, neboť já tě budu hlídat. A když obrátíš Indy na víru, přijdeš ke mně s palmou mučedníka.“ Nato Tomáš: „Ty jsi můj pán a já tvůj sluha, buď vůle tvá.“ Když šel představený přes náměstí, řekl mu Pán: „Co hledáš, mladíku?“ Nato on: „Poslal mě můj pán, abych najal sluhy a architekty, kteří by mu postavili palác, jaké jsou v Římě.“ Tehdy mu Pán odevzdal Tomáše a ujistil ho, že je v tom řemesle velice zkušený.

Během plavby se Tomáš s Abbanem dostali do jednoho města, jehož král slavil svatbu své dcery. Dal vyhlásit, že se všichni mají zúčastnit svatby, jinak že ho urazí. V té chvíli vstoupili Abban a apoštol. Jedna dívka, která měla v rukou hebrejskou píšťalku a každého doporučovala a chválila, poznala při pohledu na apoštolu, že je Žid, protože nejedl a oči obracel a upíral k nebi a uměl opakovat její slova, když hebrejsky zpívala „Jeden je Bůh Židů, který stvořil veškerenstvo a založil moře“. Číšník však, když uviděl, že Boží apoštol ani nejí, ani nepije a jen upřeně hledí k nebi, vyřal mu políček. Apoštol mu řekl: „Aby se ti v budoucnu dostalo slitování, bude lépe, když se ti tato pomíjivá rána vrátí hned teď. Nevstanu a neodejdu, dokud ruku, která mě uhodila, odtud neodnesou psi.“ Číšník odešel načerpat vodu. Zabil ho lev

a chlemtal jeho krev. Když pak psi roztrhali jeho tělo, přinesl černý pes jeho pravici doprostřed hodovní síně. Všichni při tom pohledu úžasem strnuli. Dívka, opakujíc apoštolova slova, odhodila píšťalku a vrhla se mu k nohám.

Tuto apoštolovu pomstu neschvaluje Augustin v knize Proti Faustovi a tvrdí, že toto vyprávění je podvržené a že je v této legendě ještě více podezřelých věcí. Bylo by však možné, že to bylo řečeno po způsobu kazatelů – s úmyslem něčeho dosáhnout. Pročítají-li se totiž Augustinova slova pozorně, nezdá se, že by tuto legendu úplně zavrhoval. Praví totiž v té knize: „Četli jsme, že manichejci čtou apokryfní spisy, sestavené pod jmény apoštolů jakými si sešívají bajek, které by si však v době, kdy byly napsány, zasloužily dostat se mezi autorizované knihy svaté církve, kdyby jen svatí a učení mužové, žijící v té době, mohli přezkoušet jejich pravdomluvnost, a tak poznat, že se v nich píše pravdivě. V těch knihách se čte, že svatý apoštol Tomáš se zúčastnil jako naprosto neznámý cizinec svatební hostiny, dostal od jednoho sluhu políček a přál mu trvalou a krutou pomstu. Když pak sluha vyšel k prameni, aby hodovníkům posloužil vodou, skočil na něho lev, potrhá ho a odtrhl mu od těla ruku, kterou dal apoštolovi lehký pohlavek. Podle apoštolovy kletby a na jeho přání ji pes přinesl ke stolům, za nimiž stoloval apoštol. Co může být krutějšího? Nemýlím-li se však, bylo tam doopravdy napsáno, že v budoucím věku mu vyprosí milost. Tak došlo ke kompenzaci menšího trestu větším dobrodiním, aby apoštol jako člověk Bohu milý doporučil lidem Boha neznalým takový strach a věřícím aby dodal útěchy pro dobu, až jednou skončí tento svůj život. Jistě totiž manichejci, kteří přijímají jako pravé a upřímné spisy, které církevní kánon odmítl, musejí uznat onu ctnostnou trpělivost, které učí Pán slovy ‚Udeří-li tě kdo do pravé tváře, nastav mu levou.‘ Tato ctnost spočívá v připravenosti srdce a neprojevuje se tělesným gestem ani silnými slovy. Jinak by apoštol, když dostal políček, spíše poprosil Pána, aby ušetřil člověka, který na něm spáchal příkoří, v budoucí době, v současnosti by však tak velké příkoří neprominul a nenastavil by druhou stranu ani by ho nevybídl k další ráně. Uvnitř v duši jistě cítil k tomu sluhovi lásku, navenek však potřeboval příklad, který by vedl k nápravě. Ať už je to pravda nebo je to vybájené, proč to takovému duchu nechtějí věřit, když Mojžíš, sluha Boží, mečem porazil modlotvůrce a lichotníky? Srovnáme-li oba tresty, jaký je rozdíl mezi tím být zahuben mečem nebo být obklopen a roztrhán šelmami? Vždyť někdy soudci rozkazují podle civilních zákonů, aby zločinci, kteří se provinili velkým zločinem, byli předhozeni šelmám a probodnuti mečem.“ Tolik Augustin.

Tedy požehnal apoštol na královu žádost ženichovi a nevěstě slovy: „Dej, Pane, svou pravici požehnání těmto mladým lidem a vlož do jejich myslí sémě života.“ Po apoštolově odchodu našli v mladíkově ruce palmovou ratolest plnou datlí. Když z ní ženich a nevěsta pojedli několik plodů, usnuli oba a měli podobný sen. Zdálo se jim, že je objímá král ozdobený drahokamy a říká jim: „Apoštol vám požehnal, abyste se mohli podílet na věčném životě.“ Když procitli a navzájem si vypověděli své sny, přistoupil k nim apoštol se slovy: „Právě se vám zjevil můj král, který mě sem prve přivedl zamčenými dveřmi. Z mého požehnání získáte tělesnou neporušitelnost, která je královnou všech ctností a plodem ustavičné spásy. Panenství je totiž sestrou andělů, vlastní veškeré dobro a vítězí nad chtíči, je vítězným odznakem věrnosti, vyhání demony a přináší jisté budoucí radosti. Z chtíče se však rodí porušení, porušení vede ke zhanobení, zhanobení plodí obvinění a z obvinění vzniká zmatek.“ Během jeho řeči se objevili dva andělé a řekli snoubencům: „My andělé jsem byli vysláni, abychom vás chránili; budete-li správně zachovávat apoštolova napomenutí, předneseme všechna vaše přání Bohu.“ A tak je apoštol pokřtil a pečlivě je o všem poučil. Po dlouhé době podstoupila nevěsta Pelágie, zasvěcená posvátným závojem, mučednicovou smrt a ženich Dionysius byl v té obci vysvěcen na biskupa.

Poté přišel apoštol s Abbanem ke králi Indie. Když král našel na místě, které mu označil apoštol, pozoruhodný palác a bohatý poklad, odešel do jiné provincie a apoštol celý poklad rozdělil mezi lid. Po celá dvě léta královny nepřítomnosti apoštol vytrvale kázal a obrátil na víru nespočetné množství lidí. Když se král vrátil a dozvěděl se, co Tomáš dělal, uvrhl jej s Abbanem do hlubokého vězení, že je později dá stáhnout z kůže a vydá plameni, aby se pomstil.

Mezitím zemřel králův bratr Gad a byl mu chystán přenáramně nádherný náhrobek. Mrtvý však čtvrtého dne povstal, a zatímco úplně všichni žasli a utíkali, pravil bratrovi: „Bratře, tento člověk, kterého chceš dát stáhnout z kůže a upálit, je přítelem Boha a slouží mu všichni Boží andělé. Když mě andělé vedli do ráje, ukázali mi jeden palác, pozoruhodně postavený ze zlata a stříbra a drahokamů. Když jsem obdivoval jeho krásu, řekli mi: ‚Tento palác postavil Tomáš pro tvého bratra.‘ Řekl jsem: ‚Kéž bych byl v něm vrátným!‘ Odpověděli mi: ‚Tvůj bratr prokázal, že ho není hoden. Chceš-li v něm přebývat, poprosíme Pána, aby nám dovolil vrátit tě do života, abys mohl onen palác od svého bratra koupit za peníze, o nichž si myslí, že je ztratil.‘“ S těmito slovy běžel Gad k apoštolovu vězení, žádal apoštola, aby jeho bratrovi odpustil, a prosil ho, aby odvrhl svá pouta a přijal drahocenný oděv. Apoštol mu řekl: „Což nevíš, že ti, kdo usilují o moc v nebi,

nenosí nic tělesného ani nic pozemského?“ Pak vyšel ze žaláře. Král mu hned přiběhl vstříc, objal jeho nohy a žádal ho o milost. Tu apoštol řekl: „Bůh vám velice vyšel vstříc, když vám odhalil svá tajemství. Věřte v Krista a dejte se pokřtít, abyste mohli přebývat v nebeském království.“ Králův bratr apoštolovi řekl: „Viděl jsem palác, který jsi postavil pro mého bratra, a zasloužil jsem si, abych jej získal.“ Nato apoštol: „To je v moci tvého bratra.“ Nato král: „Bude můj, tobě udělá apoštol jiný. Kdyby to snad nesvedl, budeme mít oba dva tento palác dohromady.“ Apoštol odvětil: „V nebi je od počátku světa připraven nespočet paláců. Jsou k mání za víru a almužny. Vaše bohatství může vás k nim dovést, v žádném případě však vás nemůže do nich následovat.“

Za měsíc pak svolal apoštol všechny chudáky z oné provincie. Když se sešli, rozkázal, aby se slabí a nemocní postavili zvlášť, a modlil se nad nimi. Když poučení mezi nimi odpověděli „Amen“, nastala blýskavice a téměř půl hodiny ozařovala apoštola i ostatní přítomné tak, že se všichni domnívali, že do nich uhoří blesk a že zahynou. Apoštol se však napřimil a pravil: „Povstaňte, to v podobě blesku přišel můj Pán a uzdravil vás.“ Všichni uzdravení vstali a oslavovali apoštola. Tehdy je apoštol začal učit a vyznačil jim dvanáct stupňů ke ctnostem.

Prvním stupněm ke ctnosti je uvěřit v Boha, který jediný je ve třech osobách. Apoštol uvedl tři podobné případy, jak v jedné bytosti jsou tři osoby. Prvním příkladem je jedinečná moudrost člověka, z níž jako z jediné pochází rozum, paměť a nadání. Nadání působí, že nacházíš to, o čem ses neučil, paměť, že nezapomínáš, co ses naučil, a rozum, že rozumíš tomu, co se ti někdo snaží ukázat nebo vyložit. Druhým příkladem je vinný keř. Je jeden, ale nese trojici: dřevo, listy a plody a všechny tyto tři věci tvoří jeden celek a jsou jediným vinným keřem. Třetím příkladem je hlava, ve které jsou čtyři smysly. V jedné jediné hlavě sídlí zrak, chuť, sluch a čich, je jich více, a přece patří k jedné hlavě.

Druhým stupněm je přijetí křtu, třetím zdrženlivost, pokud jde o smilstvo. Na čtvrtý stupeň vystoupí ten, kdo se má na pozoru před lakotou, na pátý, kdo omezí svou žravost, na šestý, kdo lituje hříchů, na sedmý, kdo vytrvá v pokání, na osmý, kdo je rád pohostinným, na devátý, kdo hledá ve všem dění vůli Boží a naplňuje ji skutkem, na desátý, kdo se vyhýbá tomu, co se nemá dělat, na jedenáctý, kdo miluje přátele i nepřátele, a na dvanáctý ten, kdo bedlivě zachovává Boží příkazy.

Po apoštolově kázání se dalo pokřtít devět tisíc mužů a k tomu děti a ženy.

Potom odešel apoštol do horní Indie, kde se blýskl nespočetnými zázraky. Tam osvítil Sintika a jeho milou Migdonii, která byla

manželkou králova příbuzného Carisia. Migdonia řekla Sintikovi: „Myslíš, že bych mohla spatřit apoštola?“ Podle jeho rady se v přestrojení vmísila při apoštolově kázání mezi chudé ženy. Apoštol však hned začal kázat o bídě života pozemského a krom dalšího řekl, že zdejší život je život lichý, vydaný náhodám a tak prchavý, že když myslíme, že jej máme v hrsti, proklouzne nám a pomine. Potom je povzbuzoval čtyřmi důvody, aby rádi naslouchali Božímu slovu, a samo slovo Boží přirovnával ke třem různým věcem: k masti, jež působí, že oko našeho intelektu nazře utrpení, které zbavuje naše citění veškeré tělesné náklonnosti, a tím ji očišťuje, k náplasti, která uzdravuje naše rány, a k pokrmu, z něhož se díky lásce nebeské radujeme. A jako nejsou tyto věci nemocnému nic platné, nevezme-li si z nich pro sebe lék, tak ani slovo Boží neprospěje mdlé duši, pokud mu pozorně nenaslouchá. Migdonia uvěřila apoštolovu kázání a od té doby se hrozila mužova lůžka. Tu si Carisius opatřil králův souhlas a dal apoštola zavířit. Migdonia za ním přišla a prosila jej, aby jí odpustil, že byl kvůli ní dán do vězení. Apoštol ji s laskavostí utěšoval a tvrdil jí, že to vše ochotně podstupuje. Potom Carisius požádal krále, aby k jeho manželce poslal její královskou sestru, zda by ji snad nepřivedla nazpátek. Avšak sestra, kterou chtěla získat pro návrat, naopak obrátila vyslanou královnu na víru. Když totiž královna uviděla, kolik zázraků apoštol udělal, řekla: „Zlořečení jsou u Boha ti, kdo nevěří těmto znamením a činům.“ Tehdy apoštol krátce poučil všechny přítomné o třech úkolech: aby milovali církev, uctívali kněze a ustavičně se scházeli k poslouchání slova Božího. Král se královny při jejím návratu zeptal: „Proč jsi tam byla tak dlouho?“ Odpověděla: „Pokládala jsem Migdonii za hloupou, a ona je zatím velice moudrá a dala mi poznat cestu pravdy i to, že největšími hlupáky jsou ti, kdo v Krista nevěří.“ A od té doby nechtěla ani královna s králem spát. Užaslý král řekl svému příbuznému: „Zatímco jsem ti chtěl znovu získat tvou manželku, ztratil jsem svoji; je teď na mne horší, než byla na tebe tvoje.“ Tu král nařídil, aby byl apoštol se svázanýma rukama přiveden před něho a aby se na jeho příkaz vrátily manželky ke svým mužům. Apoštol však ukázal tři příklady, proč to nemají udělat, dokud jejich mužové setrvávají v bludu, totiž příklad krále, příklad věže a příklad pramene. Řekl: „Protože jsi král, nechceš mít špinavé služebnictvo, ale jen čisté sluhy a stejně tak služky. Nemyslíš tedy, že Bůh miluje velepočestné a čisté služebnictvo ještě mnohem více? Proč jsem tedy obviňován za to, že Bůh miluje u svých služebníků to, co ty sám máš rád u svých? Vystavěl jsem vysokou věž a ty mi říkáš, abych ji já, který jsem ji vystavěl, zbořil? Vykopal jsem do země velkou jámu a vyvedl jsem z podsvětí

pramen, a ty mi říkáš, abych ho ucpal?“ Tehdy dal rozhněvaný král přinést rozpálené železné plechy a nařídil, aby se na ně apoštol bosýma nohama postavil. Náhle tam však na Boží pokyn vytryskl pramen a uhasil je. Tehdy ho dal král na radu svého příbuzného uvrhnout do rozpálené pece; ta se však tak ochladila, že z ní druhého dne apoštol vyšel zdrav a nezraněn. I pravil Carisius králi: „Naříd, ať přinese oběť bohu slunce, aby si rozhněval svého Boha, který jej vysvobozuje.“ Když k tomu apoštola nutili, řekl králi: „Ty stojíš za víc než tvé dílo. A poněvadž ty zanedbáváš pravého Boha a uctíváš obraz, myslíš jako Carisius, že se Bůh na mne rozhněvá, vzdám-li úctu tvému bohu? Více se rozhněvá na tvého boha a během adorace jej rozbije, budu-li ho vzývat. Jestliže tedy, zatímco budu tvého boha uctívat, ho Bůh nepřevrátí, budu mu obětovat, pakli ho však převrátí, ty uvěříš v mého Boha.“ Řekl mu král: „Zatím se mnou mluvíš na rovinu.“ A tak apoštol přikázal hebrejsky démonu, který sídlil v idolu, aby co nejrychleji před idolem poklekl a hned ho rozbil. Sám klekaje si pravil: „Hle, uctívám, ne však idol, hle, uctívám, ne však kov, hle, uctívám, ne však napodobeninu: uctívám Pána svého Ježíše Krista, v jehož jméně ti nařizuji, demone, který se v ní skrýváš, abys tuto napodobeninu rozbil.“ A ihned se rozpustila jako vosk. Tehdy všichni kněží zamručeli, avšak nejvyšší kněz toho chrámu pozvedl meč a apoštola jím ťal se slovy: „Mstím urážky svého boha.“ Král a Carisius utekli, když viděli, že lid chce apoštola osvobodit a velekněze za živa upálit, křesťané však apoštolovo tělo odnesli a s úctou je pohřbili.

Po dlouhé době, asi roku 230, dal císař Alexander na prosby Syrů přenést apoštolovo tělo do města Edessy, které se tehdy nazývalo Médský Rages. V onom městě pak nemohl žít žádný kacíř, žádný Žid, žádný pohan, ani mu nemohl škodit žádný tyran od té doby, co král oné obce Abagarus dostal pro své zásluhy vlastnoruční list Spasitelův. Kdykoliv nějaký národ napadl ono město, pokřtěné dítě stanulo nad branou a četlo onen list a téhož dne byli buď díky Spasitelovu psaní nebo díky zásluhám apoštola Tomáše nepřátelé obráćeni na útěk nebo požádali o mír.

Isidor v Knize o životě a smrti svatých o tomto apoštolovi říká: „Tomáš, žák Kristův, podobající se Spasiteli, se zdál z doslechu nevěřící, očividně byl však věrný. Kázal evangelium Parthům, Médům, Peršanům, Hirkanům a Baktrijským, vešel do východních končin a pronikl až ke vnitřním národům a tam své kázání dovedl až k titulu svého utrpení. Tam zemřel probodán kopími.“ Tolik Isidor. I Jan Zlatoušlý říká, že když se Tomáš dostal do kraje Mágů, kteří přišli, aby uctívali Krista, pokřtil je a udělal z nich příznivce křesťanské víry.

O SVÁTCÍCH V DOBĚ, JEŽ ČÁSTEČNĚ SPADÁ DO OBDOBÍ SMÍŘENÍ A ČÁSTEČNĚ DO OBDOBÍ PUTOVÁNÍ

Po výkladu o svátcích přicházejících v období obnovy, které začíná od Mojžíše a proroků a trvá do Kristova příchodu v těle a jež církev staví věřícím před oči od adventu do Narození Páně včetně, následuje výklad o svátcích, které jsou v době částečně spadající do období smíření a částečně do období putování. Tuto dobu staví církev věřícím před oči od Narození Páně do Devítníku, jak bylo řečeno výše v prologu.

NAROZENÍ PÁNA NAŠEHO JEŽÍŠE KRISTA PODLE TĚLA

25. 12.

NAROZENÍ PÁNA NAŠEHO Ježíše Krista podle těla se podle některých událo pět tisíc dvě stě dvacet osm let od Adama, podle jiných šest tisíc let, podle Eusebia z Caesareje v jeho Kronice pět tisíc devět set let za časů císaře Oktaviána. Methodius došel k počtu šesti tisíc spíš mysticky než výpočtem.

Když se Syn Boží vtělil, těšil se celý svět takovému míru, že celému světu mírumilovně vládl jen jediný vládce, římský císař. Ten se jmenoval Oktavián podle svého původního jména, Caesar podle Gaia Iulia, jehož byl prasynovec, Augustus-Rozmnožitel podle rozmnožení státu a imperátor-císař podle vážnosti svého postavení. On byl první, kdo byl poctěn tímto jménem na rozlišení od jiných králů.

Kristus nám chtěl svým narozením přinést mír časný i mír věčný, a chtěl proto, aby jeho narození osvětloval mír časný.

Císař Augustus vládnoucí celému světu chtěl vědět, kolik je na celém světě provincií, kolik měst, kolik hradů, kolik vesnic a kolik lidí, a poručil, jak se píše ve Školské historii, aby všichni lidé šli do města, odkud pocházeli, aby každý odevzdal správci provincie stříbrný denár (platil za deset obyčejných penízů, a proto byl nazýván denár) a přiznal tím, že je poddaný římské říši. I peníz nesl totiž obraz císaře a nápis s jeho jménem. Říkalo se tomu jednak přiznání, jednak soupis, pokaždé s ohledem na jinou

stránku. Přiznání se tomu říkalo proto, že každý, když odevzdával správci provincie sčítací peníz, to jest onen denár, kladl si jej na hlavu a vlastními ústy přiznával, že je poddaný římské říše: proto se tomu říkalo přiznání, to jest vyznání vlastními ústy, a toto přiznání bylo učiněno před veškerým národem. Soupis se tomu pak říkalo proto, že počet těch, kteří přinesli sčítací peníz, byl vyjadřován určitým číslem a zaznamenáván písemně.

Tento soupis byl nejprve konán správcem Sýrie Quirinem. Mluví se o prvním soupise, jak je rovněž zaznamenáno ve Školské historii, protože Quirinus začínal. Protože se tvrdí, že je Judea ve středu naší obyvatelné země, bylo nařízeno, aby se v ní začalo a pak aby pokračovali i jiní správcové v okolních krajích. Nebo se tím myslí první soupis všeobecný, protože předcházely soupisy částečné. Nebo možná první soupis, soupis osob, konal správce ve městě, druhý, soupis měst, císařský legát v kraji, třetí, soupis krajů, se konal v Římě před císařem.

Protože byl Josef z rodu Davidova, odešel z Nazareta do Betléma. Protože pak se blížil čas, kdy měla blahoslavená Maria porodit, a on nevěděl, kdy se vrátí, vzal ji s sebou a vedl ji s sebou do Betléma, protože nechtěl poklad, ježž mu Bůh svěřil, nechat v cizí ruce, ale chtěl jej sám střežit s nejbdělejší péčí.

Když se tedy blížili k Betlému (dosvědčuje to bratr Bartoloměj ve svém spise a je to vzato z knihy O Spasitelově dětství), viděla blahoslavená Panna, jak se část lidu raduje, část nařiká. Anděl jí to vysvětlil: ta část lidu, která se raduje, to jsou pohané, jimž se v semeni Abrahamově dostane věčné požehnání, kdežto ta část, která nařiká, to je lid židovský, Bohem zavržený, jak si zaslouží.

Oba tedy přišli do Betléma. Protože byli chudí a protože všechny noclehy zabrali jiní, kteří tam přišli z téhož důvodu, nemohli žádný nocleh najít. Uchýlili se tedy do veřejného průchodu, který byl podle Školské historie mezi dvěma domy, byl zakryt střechem a říkalo se mu útulek. Tam se scházeli občané, aby si ve sváteční dny popovídali nebo společně pojedli nebo aby se ukryli, když bylo špatné počasí. Josef tam udělal jesle pro volka a osla. Podle některých tam už byly jesle postaveny, protože tam vesničané uvazovali svá dobytčata, když přicházeli na trh. O půlnoci na neděli tam blahoslavená Panna porodila svého syna a uložila ho do jeslí na seno. Jak stojí ve Školské historii, toto seno, jehož se vůl i osel ani nedotkli, donesla později svatá Helena do Říma.

Je třeba poznamenat, že narození Kristovo bylo zázračné, a to jak vzhledem k rodičce, tak vzhledem k novorozeněti, tak i vzhledem ke způsobu narození.

Vzhledem k rodičce proto, že byla panna před porodem i po porodu. Že porodila, a zůstala pannou, to bylo dokázáno pěti

způsoby. Za prvé proroctvím Izaiášovým v kapitole sedmé: „Hle, panna počne atd.“ Za druhé obrazem: bylo to naznačeno obrazně jednak Áronovým prutem, který rozkvetl bez lidského přičinění, jednak bránou Ezechielovou, která zůstala stále uzavřena. Za třetí střežením, neboť Josef proto, že ji střežil, mohl dosvědčit její panenství. Za čtvrté zkušeností, neboť když nastal čas Mariina porodu (jak je psáno ve spise Bartolomějově, což bylo, jak se zdá, vzato z knihy O Spasitelově dětství), tu Josef, třebaže nepochyboval, že se z panny narodí Bůh, přece se přidržel zvyku své domoviny a zavolal dvě porodní báby, z nichž jedna se jmenovala Zebel a druhá Salomé. Zebel Marii pozorovala, vyšetřila, zjistila její stav a zvolala, že panna porodila, Salomé tomu však nevěřila, chtěla se o tom stejným způsobem přesvědčit, a okamžitě jí uschla ruka. Zjevil se jí anděl a přikázal jí, aby se dotkla dítěte, a ona okamžitě znovu nabyla zdraví. Za páté je její panenství dokázáno zřejmým zázrakem. V Římě totiž, jak dosvědčuje papež Inocenc III., byl po dvanáct let mír, Římané proto postavili překrásný chrám Míru a umístili v něm sochu Romulovu. Když se dotázali Apollóna, jak dlouho bude stát, dostali odpověď, že tak dlouho, dokud panna neporodí. Když to uslyšeli, řekli: „Bude tedy stát věčně.“ Věřili totiž, že to je nemožné, neboť panna nikdy neporodila. Proto dali na chrámové dveře tento nápis: VĚČNÝ CHRÁM MÍRU. Avšak téže noci, kdy Panna porodila, chrám se úplně zhroutil. Později tam byl postaven chrám Santa Maria Nuova.

Za druhé narození bylo zázračné vzhledem k novorození, neboť jak říká Bernard, v téže osobě zázračně splynulo věčné, staré a nové: věčné, to jest božství, staré, to jest tělo, které bylo převedeno od Adama, a nové, to jest duše znova stvořená. Kromě toho, jak říká týž autor, Bůh vytvořil tři směsi neboli tři díla tak zázračně jedinečná, že taková ještě nebyla učiněna a už nemohou být učiněna. Jsou totiž vzájemně spojeni Bůh a člověk, matka a panna a víra a lidské srdce. První spojení je velmi podivuhodné, neboť je spojena hlína a Bůh, velikost a slabost, tak velká všednost a tak velká vznešenost. Nic není totiž vznešenější než Bůh a nic všednější než hlína. Druhé spojení je neméně podivuhodné. Co svět světem stojí, nebylo totiž ještě slýcháno, že by byla pannou ta, která porodila, a že by byla matkou ta, která zůstala pannou. Třetí spojení je nižší než první a druhé, avšak není méně silné. Je totiž podivuhodné, jak lidské srdce propůjčilo těmto dvěma prvními víru, jak mohl člověk uvěřit, že Bůh je člověk a že zůstala pannou ta, která porodila. Tolik Bernard.

Za třetí narození bylo zázračné vzhledem k způsobu narození. Mariin porod překračuje přirozenost, protože počala jako panna.

Překračuje rozum, protože zrodila Boha. Překračuje lidské poměry, protože porodila bez bolesti. Překračuje zvyklost, protože počala z Ducha svatého. Panna totiž nepřivedla na svět dítě z lidského semene, ale z mystického dechu. Duch svatý vzal totiž z nejčistší a nejcudnější krve panny a vytvořil z toho ono tělo. A tak Bůh ukázal čtvrtý, zázračný způsob, jak stvořit člověka. Jak říká Anselm, Bůh může člověka stvořit čtyřmi způsoby, totiž bez muže a bez ženy, tak jako stvořil Adama, z muže bez ženy, jako stvořil Evu z Adama, z muže a ženy, jak to dosvědčuje obvyklý způsob, a z ženy bez muže, jak se zázračně stalo v tento den.

Kristovo narození bylo mnohonásobně ukázáno, neboť bylo ukázáno prostřednictvím všech stupňů stvoření. Jsou totiž stvoření, která mají jen jsoucnost, jsou pouze hmotná, jako kameny; některá mají jsoucnost a život, jako rostliny a stromy; některá mají jsoucnost, život a cit, jako zvířata; některá mají jsoucnost, život, cit a soudnost, jako lidé; některá mají jsoucnost, život, cit, soudnost a přímé nazírání, jako andělé. Kristovo narození bylo v tento den ukázáno všemi těmito stvořeními.

Stvoření prvního druhu, to jest pouze hmotná, jsou trojí, temná, průsvitná a zářící. Narození bylo tedy ukázáno především stvořeními temnými, například zřícením římského chrámu a zkázou i jiných soch, které se tenkrát zhroutily i na přechetných jiných místech. Ve Školské historii se také čte, že prorok Jeremiáš přicházející po smrti Gedaliáše do Egypta dal egyptským králům znamení, že se jejich modly zhroutí, až panna porodí syna. Proto kněží sloužící modlám postavili v chrámu na skrytém místě sochu panny chovající na klíně chlapce a klaněli se mu tam. Když se jich však později král Ptolemaios ptal, co to má znamenat, řekli, že to je tajemství uchovávané po otcích, které jejich předkové přejali od svatého muže a proroka, a tak věřili o věcech příštích.

Dále bylo ukázáno stvořeními čistě hmotnými, ale průsvitnými a průchodnými. Vždyť v samotnou noc Narození Páně se noční temnota změnila v denní jas. I v Římě (jak dosvědčuje Orosius a papež Inocenc III.) se pramen vody změnil v tekutý olej, vyrazil ze země a tekł až do Tiberu a po celý onen den prýštil ve velké hojnosti. Sibyla totiž prorokovala, že až vyrazí pramen oleje, narodí se Spasitel.

Třetí druh čistě hmotných stvoření, kterými bylo Narození ukázáno, byla stvoření zářící, jako tělesa nebeská. Vždyť v samotný den Narození se podle zpráv starých (jak říká Jan Zlatoustý) zjevila třem králům modlícím se na jedné hoře hvězda, která měla podobu překrásného chlapce, na jehož hlavě zářil kříž. Ten kráľe oslovil a řekl jim, aby šli do Judeje a vyhledali tam právě narozeného chlapce. Téhož dne se objevila na východě tři slunce,

kteřá ponenáhlú splýnula v jediné sluneční těleso. Tím bylo naznačeno, že svět pozná trojjedinost Boží nebo že se narodil ten, v němž se v jedné osobě spojilo trojí, totiž duše, tělo a božství.

Ve Školské historii se však říká, že se tři slunce neobjevila přímo v den Narození, ale nějakou dobu dříve, totiž po smrti Iulia Caesara, jak tvrdí ve své kronice Eusebius. Nadto se císař Oktavián (jak píše papež Inocenc III.) po podrobení celého světa římskému panství tak líbil senátu, že ho chtěli uctívat jako boha. Avšak rozumný císař, chápatící, že je smrtelný, nechtěl si přisvojovat nesmrtelnost. Na jejich naléhání povolal věštkyni Sibylu a chtěl se z jejích věštek dovědět, zda se někdy na světě narodí někdo větší než on. Když tedy v den Narození Páně svolal radu stran té věci a Sibyla se sama v císařově komnatě zabývala věštbami, v poledne se kolem slunce ukázal zlatý kruh a uprostřed kruhu překrásná dívka, chovající na klíně dítě. Sibyla to ukázala císaři. Když se císař tomu úkazu velmi podívoval, uslyšel hlas, který mu říkal: „Toto je *ara coeli* – oltář nebe.“ A Sibyla mu řekla: „Tento chlapec je větší než ty, proto se mu klaň.“ Tato komnata byla zasvěcena ke cti Panny Marie, proto se ještě dnes říká chrám Santa Maria Ara Coeli. Když tedy císař pochopil, že je onen chlapec větší než on, obětoval mu kadidlo a zakázal, aby ho v budoucnu nazývali bohem.

Orosius o tom říká toto: „Za časů Oktaviánových asi o třetí hodině za klidného, čistého a jasného nebe obklopil sluneční kotouč kruh v podobě nebeské duhy, jako by měl přijít ten, kdo sám stvořil a řídí samotné slunce a celý svět.“ Tolik Orosius. Totéž říká Eutropius. I dějepisec Timotheus oznamuje, že našel ve starých římských kronikách, že Oktavián v třicátém pátém roce svého panování vystoupil na Kapitol a důtklivě se dotazoval bohů, kdo bude po něm řídit stát, a že uslyšel hlas, který mu říkal: „Nebeský chlapec, syn Boha živého, zplozený mimo čas, který se má zanedlouho narodit bez poskvrny jako Bůh-člověk z čisté panny.“ Když to vyslechl, postavil tam oltář a dal na něj vytesat tento nápis: „Toto je oltář syna Boha živého.“

Za druhé bylo Narození ukázáno a zjeveno stvořeními, která mají jsoucnost a život, jako jsou rostliny a stromy. V té noci totiž (jak sděluje Bartoloměj ve svém spise) vinice Engadu, které přinašejí balzám, rozkvetly, vydaly plod a daly vznik vínu.

Za třetí Narození bylo ukázáno stvořeními, která mají jsoucnost, život a cit, jako jsou zvířata. Když šel totiž Josef s těhotnou Marií do Betléma, vedl s sebou vola, aby ho prodal, zaplatil peníz soupisu za sebe a za Marii a ze zbytku aby žil, a jednoho osla, aby se na něm Marie vezla. Vůl a osel zázrakem poznali Pána, klekli si na kolena a vzdali mu úctu. Také několik dnů před Kris-

toovým narozením (jak říká Eusebius ve své kronice) nějací volí při orání řekli oráčům: „Lidé budou klesat únavou, setba bude prospívat.“

Za čtvrté Narození bylo ukázáno stvořeními, která mají jsoucnost, život, cit a soudnost, jako je člověk, například pastýři. V onu hodinu totiž pastýři u svých stád bděli, jak byli zvyklí činit dvakrát do roka, když je noc nejdelší a nejkratší. V dávných dobách bylo totiž u mnohých národů zvykem při obojím slunovratu, to jest při letním kolem svátku svatého Jana Křtitele a při zimním kolem Narození Páně, probdít noc před tím dnem na počest slunce, a tento zvyk se od sousedů rozšířil i mezi Židy. Pastýřům se tedy zjevil anděl Páně, oznámil jim, že se narodil Spasitel, a dal jim znamení, jak by ho našli. Spolu s ním se ukázalo množství jiných andělů volajících: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj mezi lidmi.“ Pastýři tedy přišli a našli vše tak, jak řekl anděl.

Císař Augustus oznámil narození Páně podruhé, když vydal nařízení, aby se nikdo neopovážil nazvat jej bohem, jak dosvědčuje Orosius. Když totiž spatřil onen úkaz kolem slunce a když si současně vzpomněl na zřícení chrámu a pramen oleje, pochopil, že se na světě narodil člověk, který je větší než on, a nechtěl být nazýván ani bůh, ani pán.

V některých kronikách se také čte, že když se blížil den narození Páně, Oktavián nařídil stavět na celém světě nové silnice a odpustil Římanům všechny dluhy. Narození Kristovo bylo oznámeno také prostřednictvím sodomitů, kteří všichni na celém světě oné noci zahynuli, jak o tom mluví Jeroným: „Zazářilo na ně tak prudké světlo, že zahubilo všechny propadlé oné neřesti, a učinil to Kristus proto, aby všechny zničil a aby se v přirozenosti, kterou vzal on na sebe, nenalezla tak velká špinavost.“ Augustin říká, že když Bůh viděl v lidské přirozenosti neřest proti přírodě, už se nechtěl vtělit.

Za páté narození Krista bylo ukázáno stvořeními, která mají jsoucnost, život, cit, soudnost a přímé nazírání, jako jsou andělé. Andělé totiž oznámili pastýřům samo narození Krista, jak bylo řečeno výše.

Užitečnost Kristova narození nám dokazují tři důvody. Prvním důvodem je zmatek démonů, neboť nepřítel už nad námi nemůže mít převahu jako dříve. Proto se čte, že svatý Hugo, opat z Cluny, v předvečer Narození Páně spatřil blahoslavenou Pannu držící na loktech syna a říkající: „Nastal den, kdy se obnovují předpovědi proroků. Kde je nyní nepřítel, který do tohoto dne měl převahu nad lidmi?“ Po těchto slovech vyrazil ďábel ze země, aby se posmíval slovům Paní, avšak jeho nespravedlivost zažila zklamání,

protože když obcházel místa, kde pobývali bratři, zahrnala jej od modlitebny zbožnost, od jídelny četba, od ložnice laciné pokrývky, od kapituly trpělivost.

V knize Petra z Cluny se čte, že se v předvečer Narození Páně zjevila svatému Hugovi, opatu v Cluny, blahoslavená Panna chovající na klíně syna a hrající si s ním, a syn řekl: „Vidíš, matko, že den mého narození slaví církve s velkou radostí? Kde je nyní ďáblova síla? Co bude moci říci? Co bude moci učinit?“ Tu bylo vidět ďábla, jak se zvedá ze země a říká: „I když nemohu vstoupit do kostela, kde se zpívají tvé chvály, přece však vstoupím do kapituly, do ložnice a do jídelny.“ Když se o to pokoušel, zjistil, že vchod do kapituly je příliš úzký pro jeho tloušťku, vchod do ložnice příliš nízký pro jeho výšku a vchod do jídelny zatarasený překážkami, to jest láskou mnichů, jejich dychtivostí slyšet svatá čtení a střídmostí v jídle a pití, a tak zmaten zmizel.

Druhým důvodem užitečnosti Kristova narození je dosažení milosti. V jedné knize exempel se čte, že když se jedna prodejná žena konečně kála, nedoufala ve svou spásu, neboť když pomyslila na soud, domnívala se, že je provinilá, když na peklo, už se v něm viděla, když na nebe, soudila, že je pro ně nečistá, když na Kristovo utrpení, považovala se za nevděčnou. Když si však uvědomila, že děti se dají snadno usmířit, zapřísahala Krista při jeho dětství. Vysloužila si tím, že slyšela hlas, který jí říkal, že je jí odpuštěno.

Třetím důvodem užitečnosti Kristova narození je vyléčení z chorob. O tomto užitku z narození Páně říká Bernard: „Lidé trpí trojí nemocí, na začátku, uprostřed a na konci, to jest narozením, životem a smrtí. Narození bylo nečisté, život zvrácený, smrt nebezpečná. Přišel Kristus a proti této trojí nemoci přinesl trojí lék: narodil se, žil a zemřel. Jeho narození očistilo naše, jeho život poučil náš, jeho smrt zničila naši.“ Tolik Bernard.

Čtvrtým důvodem užitečnosti Kristova narození je ponížení naší pýchy. Proto říká Augustin, že ponížení Syna Božího, které nám ukázal svým vtělením, bylo pro nás příkladem, svátostí a lékem. Bylo příkladem nevhodnějším k tomu, aby ho člověk mohl napodobit, svátostí schopnou, rozvázat pouto našeho hříchu, a nejúčinnějším lékem, který může vyléčit nádor naší pýchy. Tolik Augustin. Pýcha prvního člověka byla totiž vyléčena Kristovým ponížením.

Je třeba si všimnout, že ponížení Spasitelovo vhodně odpovídá pýše zrádcově. Pýcha prvního člověka byla totiž proti Bohu, až k Bohu a nad Boha. Byla proti Bohu, protože byla proti jeho příkazu, jímž jim zakázal jíst ze stromu poznání dobra a zla. Byla také až k Bohu, protože byla až k touze po božství, neboť

NAROZENÍ
PÁNA
NAŠEHO
JEŽÍŠE
KRISTA
PODLE
TĚLA

věřila tomu, co řekl ďábel: „Budete jako bohové.“ Byla i nad Boha, jak říká Anselm, protože chtěla to, co Bůh nechtěl, aby člověk chtěl. Tenkrát totiž postavil svou vůli nad vůli Boží, avšak Syn Boží se podle Jana z Damašku ponížil ne proti lidem, ale pro lidi, až k lidem a nad lidi. Pro lidi, protože to učinil pro jejich užitek a spásu, až k lidem pro podobný způsob narození, nad lidi pro nepodobný způsob narození. Jeho narození bylo totiž něčím našemu podobné, protože se narodil z ženy a vyšel stejnou bránou, a něčím nepodobné, protože se narodil z Ducha svatého a z Marie Panny.

SVATÝ ŠTĚPÁN

26. 12.

ŠTĚPÁN byl jeden ze sedmi jáhnů ustanovených apoštoly k službě. V době, kdy stále rostl počet žáků, křesťané cizího původu začali reptat proti křesťanům židovského původu, protože se s jejich vdovami při každodenních službách nezacházelo správně. Toto

reptání mohlo mít dvojí důvod, buď že jejich vdovy nebyly připuštěny ke službám, nebo že byly více než ostatní zatěžovány povinnostmi při každodenních službách. Apoštolové totiž svěřili vdovám běžné posluhování, aby měli víc času na kázání.

Když si apoštolové tohoto reptání kvůli službě vdov všimli, chtěli je zastavit, a proto svolali celou církevní obec a řekli: „Nebylo by správné, abychom my opouštěli slovo Boží a posluhovali u stolu (Glosa dodává: protože lepší jsou pokrmý duše než

potrava pro tělo). Vyberte tedy, bratři, ze svého středu sedm mužů dobré pověsti, plných Ducha svatého a moudrosti, které bychom ustanovili nad touto činností (Glosa dodává: aby posluhovali nebo posluhující řídili). My se budeme starat o modlitbu a o kázání.“ Tato řeč se zalíbila všemu lidu a obci a vybrali sedm mužů – prvním mezi nimi a jejich náčelníkem byl svatý Štěpán –, přivedli je k apoštolům a ti na ně vložili ruce.

Štěpán –, plný Boží milosti a síly, činil mezi lidmi divy a znamení. Židé mu to záviděli a toužili jej překonat a usvědčit. Snažili se jej přemoci trojím způsobem, totiž disputací, uvedením svědků a mučením. On však vyšel z disputace jako vítěz, falešné svědky usvědčil a triumfoval nad svými mučiteli. Ve všech utkáních se mu dostalo pomoci z nebes. V prvním utkání mu byl dán Duch svatý, aby mu poskytl moudrost, ve druhém andělská tvář, aby poděsila falešné svědky, a ve třetím se mu zjevil Kristus, připravený pomoci, aby mučedníka posílil. Legenda ve všech třech utkáních mluví o třech částech, totiž o zahájení boje, o přenesení pomoci a o dosažení vítězství. Projdeme tedy v krátkosti legendu a toto všechno budeme moci uvidět.

Když tedy svatý Štěpán učinil mnohá znamení a častěji lidu kázal, Židé ze závisti s ním svedli první boj, aby ho překonali disputací. Povstali totiž proti němu někteří ze synagogy libertinů, zvaných tak buď podle krajiny, nebo proto, že byli syny libertů. Libertini jsou totiž nazýváni synové libertů, to jest těch, kteří byli propuštěni z otroctví a obdařeni svobodou – *libertate*. A tak byli z otrockého rodu ti, kteří se první postavili na odpor proti víře a disputovali se svatým Štěpánem. Byli mezi nimi Kyrénští z města Kyrény, Alexandrijští a lidé z Kilikie a Asie. To byl první boj. On jej zakončil vítězstvím a oni nemohli odporovat moudrosti, nakonec mu poskytl pomoc i Duch svatý, který z něho mluvil.

Když tedy viděli, že ho tímto způsobem boje nemohou přemoci, vychytrale se obrátili k druhému způsobu, aby ho totiž přemohli křivým svědectvím. Předvolali dva křivé svědky, aby ho obžalovali ze čtyřnásobného rouhání. Přivedli ho tedy do rady a křiví svědkové ho obžalovali ze čtyř provinění, totiž z rouhání proti Bohu, proti Mojžíšovi, proti zákonu a proti svatostánku nebo chrámu. Takový byl boj. A všichni, kteří seděli v radě a dívali se na něho, viděli jeho tvář jako tvář anděla. Taková byla pomoc. Potom přišlo vítězství v tomto druhém střetnutí, když byli křiví svědkové ve všem vyvráceni. Velekněz se ho zeptal, zda je tomu tak, jak tvrdí svědkové, a svatý Štěpán se postupně ospravedlnil ze všech čtyř obvinění, která proti němu křiví svědkové vznesli.

Nejdříve se ospravedlnil z rouhání proti Bohu říkáje, že Bůh, který mluvil k otcům a prorokům, byl Bůh slávy. V tom Boha trojnásobně uznal, protože toto slovo může být trojnásobně vyloženo. Jest totiž Bohem slávy, to jest poskytuje slávu, jak se píše v první knize Samuelově: „Kdo poctí mne, toho poctím,“ nebo je Bohem slávy, to jest má v sobě slávu, jak stojí v knize Přísloví. „Se mnou je bohatství a sláva,“ nebo je Bohem slávy, totiž Bohem, jež má každý tvor oslavovat jako nesmrtelného krále věků. Uznává tedy Boha trojnásobně: že je oslavující, oslavovaný a hodný oslavování.

Potom se ospravedlnil z druhého rouhání, proti Mojžíšovi, tím, že jej uznal mnohonásobně. Uznal ho totiž především pro tři věci, pro prudkou horlivost, protože zabil Egypťana, který ho udeřil, dále pro zázraky, které učinil v Egyptě a v poušti, a konečně pro důvěrný vztah k Bohu, protože víckrát mluvil důvěrně s Bohem.

Potom se ospravedlnil z třetího rouhání, z rouhání proti zákonu, tím, že zákon trojnásobně uznal, totiž s ohledem na rozumného zákonodárce, a tím byl Bůh, s ohledem na rozumného zprostředkovatele, a tím byl Mojžíš v celé své velikosti, a s ohledem na rozumný účel, protože dává život.

Potom se začal očišťovat ze čtvrtého rouhání, z rouhání proti svatostánku a chrámu, tím, že samotný svatostánek čtyřnásobně uznal, totiž že byl přikázán Bohem, že byl zjeven, že byl Mojžíšem vytvořen a že v sobě má tvrz svědectví. O chrámu pak řekl, že následoval za svatostánkem. Tak se tedy svatý Štěpán rozumně očistil ze zločinu, z něhož byl obviněn.

Když tedy Židé viděli, že nejsou schopni přemoci ho ani tímto druhým způsobem, zkusili třetí způsob a pustili se do třetího střetnutí, aby ho přemohli aspoň mučením a trýzněním. Když to svatý Štěpán viděl, chtěl dodržet přikázání Páně o bratrském napravení a pokusil se je napravit a zadržet od tak velké špatnosti třemi způsoby, totiž studem, strachem a láskou.

Nejprve se o to pokoušel studem, tím, že jim vytýkal tvrdost srdce a smrt světců. Řekl: „S omezeností srdce a sluchu jste se vždy tvrdošíjně stavěli proti Duchu svatému a počínali jste si stejně jako vaši otcové. Mohli byste jmenovat jediného proroka, kterého vaši otcové nepronásledovali? A zabili ty, kteří prorokovali příchod spravedlivého.“ V tom, jak upozorňuje Glosa, vytýká tři stupně jejich špatnosti. První je ten, že se stavěli proti Duchu svatému, druhý, že pronásledovali proroky, třetí, že je zabili, jak jejich špatnost rostla. Jejich čelo se stalo čelem nevěstky, nedokázali se červenat, a tak neustoupili od špatnosti, již si osvojili. Dokonce když toto slyšeli, jejich srdce vyschla a oni proti němu skřípali zuby.

On je tedy potom napravoval strachem, tím, že tvrdil, že vidí Ježíše stát po pravici Boží, jako by byl připraven pomoci mu a odsoudit protivníky. Protože byl Štěpán pln Ducha svatého, pohlédl na nebe, spatřil slávu Boží a řekl: „Hle, vidím otevřené nebe a Syna Páně stát po pravici Boží ctnosti.“ Třebaže je tedy už napravoval studem a strachem, přece jen ještě nepřestali, ale byli ještě horší než předtím. Začali totiž křičet silným hlasem a zacpávali si uši, podle Glosy proto, aby neslyšeli, jak se rouhá. Všichni se na něho vrhli, vyvlekli ho ven z města a kamenovali ho. Domnívali se, že v tom jednájí podle zákona, protože rouhače vyvedli z města, aby byl ukamenován. A oni dva křiví svědci, kteří na něho měli hodit první kámen podle slov zákona: „První bude kamenovat ruka svědků,“ odložili tedy šat k nohám jinocha, jenž se jmenoval Šavel a později dostal jméno Pavel, aby se neposkvřili jeho dotykem nebo aby byli pohotovější ke kamenování. Když Šavel hlídal oděv kamenujících, jako by kamenoval rukama všech tím, že je činil pohotovějšími ke kamenování.

Když je Štěpán nemohl odvrátit od tak velké ničemnosti ani studem, ani strachem, použil třetí způsob a krotil je láskou. Neukázal jim snad mimořádnou lásku tím, že se modlil za sebe a za ně? Za sebe se modlil proto, aby se jeho utrpení neprodužovalo a aby se tím jejich vina nezvětšovala, za ně se modlil proto, aby jim to nebylo počítáno za hřích. Když ho kamenovali, svatý Štěpán prý vzýval Boha a říkal: „Pane Ježíši, přijmi mého ducha.“ Pak klesl na kolena a volal silným hlasem: „Pane, neměj jim to za hřích, neboť nevědí, co činí.“

Hleď, jak podivuhodná byla jeho láska, vždyť když se modlil za sebe, stál, a když se modlil za ty, kteří ho kamenovali, klekl si, jako by si přál, aby byla spíš vyslyšena modlitba, kterou se modlil za ně, než modlitba, kterou pronášel za sebe. Spíš klekl kvůli nim než kvůli sobě, protože, jak praví Glosa na témže místě, jejich větší nepravost si žádala silnější lék prosby. V tom také mučedník napodoboval Krista, který říkal, když ho mučili: „Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha,“ a za své mučitele prosil: „Otče, odpusť jim.“ A když toto řekl, zesnul v Pánu. Glosa upozorňuje: krásně je řečeno, že zesnul, a ne zemřel, protože přinesl oběť lásky a usnul v naději, že znovu vstane při vzkříšení.

Svatý Štěpán byl ukamenován téhož roku, kdy Pán vstoupil na nebesa, v nejbližším měsíci srpnu, když začínal třetí den. Svatý Gamaliel a Nikodém, kteří byli pro křesťany ve všech židovských radách, jej pochovali na Gamalielově poli a velmi nad ním naříkali.

Nastalo pak velké pronásledování křesťanů, kteří byli v Jeruzalémě, protože pro zabítí svatého Štěpána, jednoho z předáků,

začali tvrdě pronásledovat i jiné, takže se všichni křesťané kromě apoštolů, kteří byli silnější než ostatní, rozptýlili po celé judské provincii podle příkazu Páně: „Když vás budou pronásledovat v jednom městě, prchněte do jiného.“

Augustin, znamenitý učenec, sděluje, že svatý Štěpán zazářil nesčetnými zázraky, že svými zásluhami vzkřísil šest mrtvých a mnohé vyléčil z různých chorob. Kromě toho vypráví o jiných zázracích, které si zasluhují připomenutí. Říká, že na oltář svatého Štěpána byly kladeny květy, pak že odtamtud byly odnášeny a kladeny na nemocné, také pokrývky z jeho oltáře položené na nemocné že vyléčily mnoho lidí postižených nějakou chorobou, neboť, jak praví v 22. knize svého díla O Boží obci, květy z jeho oltáře byly položeny na oči jedné slepé ženy, a ona ihned prohlédla. V téže knize také vypráví o tom, jak jeden z předních mužů obce, jménem Martialis, který byl nevěřící a nikterak se nechtěl obrátit, velmi vážně onemocněl, a tu jeho zeť, věřící křesťan, šel do kostela svatého Štěpána, vzal na oltáři nějaké květy a tajně je položil k hlavě svého tchána. Ten se na nich vyspal a ještě před svítáním volal, aby poslali pro biskupa. Protože biskup nebyl doma, přišel k němu kněz, a když Martialis prohlásil, že věří, pokřtil ho. Až do konce svého života pak Martialis vždy měl v modlitbě tato slova: „Kriste, přijmi mého ducha,“ třebaže nevěděl, že to byla poslední slova svatého Štěpána.

Podobně uvádí v téže knize jiný zázrak, jak jedna vdaná žena jménem Petronia byla dlouho týrána velmi vážnou chorobou, a ačkoli vyzkoušela mnoho léků, necítila ani stopu úlevy. Nakonec se obrátila na jednoho Žida a ten jí dal prsten s kamenem, ať si ho provázkem uváže na nahé tělo, aby ji jeho moc uzdravila. Když však viděla, že jí to není nic platné, pospíšila si do kostela prvomučedníka a naléhavě svatého Štěpána prosila o uzdravení. Náhle se provázek uvolnil, prsten upadl na zem, aniž se poškodil, a ona okamžitě pocítila, že je naprosto zdravá.

Podobně uvádí v téže knize jiný, neméně pozoruhodný zázrak. V Kappadokii v Caesareji žila jistá vznešená paní, připravená sice o útěchu manželovu, avšak obklopená znamenitým množstvím dětí – měla prý jich deset, sedm synů a tři dcery. Jednou jí ublížili a ona je proklela. Okamžitě následovala Boží pomsta a všichni byli postiženi stejným strašným trestem. Všichni se totiž začali hrozně třást na všech údech, příliš tím trpěli a nemohli snést pohled svých spoluobčanů, proto začali putovat po celém světě, a kamkoli přišli, všude na sebe obrátili pohled všech lidí.

Dva z nich, bratr a sestra, Pavel a Palladia, přišli do města Hipponu a vypravovali tamějšímu biskupovi Augustinovi, co se jim stalo. Už dva týdny před Velikonocemi chodili do kostela svatého

Štěpána a mnoha modlitbami ho prosili o uzdravení. Když pak v samotný den Velikonoc byl kostel plný lidí, jeden z nich, Pavel, náhle vstoupil za mřížku, před oltářem se s hlubokou vírou a velkou úctou vrhl na zem a modlil se. Všichni kolem čekali, jak to dopadne, a on náhle vstal zdrav a jeho tělo už se pak netřásl. Když pak byl přiveden k Augustinovi, ten jej zavedl před lid a slíbil, že jim následujícího dne přečte zápis o jeho vypravování.

Zatímco takto mluvil k shromážděným, jeho sestra, třesoucí se po všech údech, která byla při tom, povstala, vstoupila za mřížku svatého Štěpána, ihned upadla v hluboký spánek a probudila se z něho uzdravená. I ona byla přivedena před shromážděné věřící a za uzdravení obou byly vzdány velké díky Bohu i svatému Štěpánu.

Když se Orosius vracel od Jeronýma k Augustinovi, přinesl s sebou některé ostatky svatého Štěpána, u nichž se staly uvedené zázraky a ještě víc dalších.

Je třeba si všimnout, že svatý Štěpán nebyl umučen toho dne, kdy se slaví jeho svátek, to jest 26. prosince, ale toho dne, kdy se slaví jeho nalezení, to jest 3. srpna. Toho dne prý došlo k jeho nalezení: proč byly svátky změněny, to bude řečeno, až se bude mluvit o nalezení.

V této chvíli nechť postačí říci, že ze dvou důvodů chtěla církev takto uspořádat ony tři svátky, které následují po Narození Páně. První důvod je ten, aby byli ke Kristovi, ženichovi a hlavě, připojeni všichni jeho průvodci. Když se totiž Kristus, ženich nevěsty církve, narodil na tento svět, připojil k sobě tři průvodce, o nichž se říká v Písni písní: „Můj milý je běloskvoucí i červený, vyvolený z tisíců.“ Běloskvoucí je Jan Evangelista, vzácný vyznavač, červený je svatý Štěpán prvomučedník, vybraný z tisíců je panenský zástup Neviňátek.

Druhý důvod je ten, aby církev shromáždila podle stupně důstojnosti v jedno všechny druhy mučedníků, jejichž mučednictví mělo jako příčinu narození Kristovo. Mučednictví je trojí: první spočívá ve vůli a uskutečnění, druhé ve vůli bez uskutečnění, třetí v uskutečnění, avšak ne ve vůli. K prvnímu druhu patří mučednictví svatého Štěpána, k druhému mučednictví svatého Jana, k třetímu druhu mučednictví Neviňátek.

REJSTŘÍK

osobních a zeměpisných jmen
v překladu, poznámkách a pramenech

- Abagarus 55
Abban 50, 52
Abdius 245
Ábel 94, 124
Abner 350
Abraham 57, 94, 279,
326, 380
Adalbert 407
Adam 39, 56, 58, 59, 92,
124, 132–134, 138, 169
Adeodatus 46
Adeodatus, syn Augustinův
230
Adolf 370
Adonis 358
Aegidius viz Jiljí
Aelle 108
Aemilia 138
Aeneas 232, 233
Afrika 111, 227, 229,
231, 235, 366
Agarenové 46
Agáta 47, 49
Agaunští 415
Agaunum 414
Agontius 187
Agosta 213, 214
Agrippa 264
Agrippa, prefekt 181, 184
Agrippa, syn Aristobulův
77
Albigens 284
Alexander, biskup 215
Alexander, císař 55, 333
Alexander Neckham 420
Alexander III., papež 245
Alexander, syn Heroda
Askalónského 75, 77
Alexander Veliký 247
Alexandria, královna 150
Alexandria, město
v Egyptě 42, 151–154,
266, 343, 365–367, 373
Alexandria, město
v Lombardii 292
Alexandrijští 64
Alfeus 105, 253
Alipius 229, 230
Almachius 330–333
Almarium 292
Alpy 249, 320
Alžběta 123, 124, 253
Ambión 337
Ambrož – Ambrosius 40,
47, 88, 91, 118, 122,
126, 133, 138–146, 149,
150, 152, 153, 172, 174,
193, 197, 222–226, 228,
230, 232, 234, 237, 270,
304, 307, 326, 327, 330,
342, 421
Ambrož, otec Ambrožův
138
Amerius 79
Amianus 207
Amiens 230
Ananiáš 179
Anastasius Bibliothecarius
85, 296
Anastasius, biskup 245
Anastasius, patriarcha 110
Anežka 88–91, 221, 323
Anglie 110
Anglové 108
Anianus 152
Anna, matka P. Marie
253–255
Anna, prorokyně 76, 96, 98
Annáš 130
Anselm z Canterbury 59,
63, 132
Antandros 335
Anthura 371
Antikrist 271, 275, 276
Antiochie 185, 189, 246,
338, 371
Antipas 77
Antipater, prokonsul 200
Antipater, syn Heroda
Askalónského 75, 77,
78
Antipater Idumejský 75
Antonín Poustevník
85–88, 229
Apilio 43
Apión 337
Apolinář 192–193
Apollo 58, 193, 264
Apollofanés 296, 297
Apostella 167
Appelius 79
Appius 329
Apuleius 185
Apulie 155, 205, 271,
289, 292

Aquila 335–337
 Aquileia 151
 Aquilina 197, 198
 Aquilinus 274
 Arábie 247
 Arachis 357
 Arelate 250
 Areopág 296
 Arethas 242
 Arfaxat 266, 268
 Argolandus 379, 380
 Argolští 40
 Argos 40
 Archelaos 75, 78
 Aristobulos 75, 77
 Aristodémos 71, 72
 Aristotelés 227, 416
 Arkadius 326, 371, 377
 Arles 300
 Áron 58, 253
 Asellus 284
 Asemund 415
 Asie 64, 69, 71, 297, 298, 373
 Askalón 74, 75
 Aspasius 90
 Asserbus 158
 Assisi 285, 286, 387, 388
 Athanasius 374
 Athény 250, 297, 298, 334, 337
 Athéňané 296–298
 Atus 134
 Augustin
 (Aurelius Augustinus) 51, 61, 62, 67, 68, 83, 85, 88, 94, 111, 122, 126, 129, 131–134, 145, 146, 179, 204, 222–225, 227–232, 234–242, 244, 261, 283, 296, 303–306, 308, 311, 313, 316–318, 333, 389
 Augustin, poslaný do Anglie 110
 Augustin, převor 293
 Augustus (Octavianus) 56, 61, 75–77, 81
 Augustus (Julián Apostata) 246
 Aurelius 176
 Auxerre 223, 302
 Avranches 272
 Babylón 235
 Baktrijští 55
 Balaam 80, 277
 Balcefas 166
 Balduin 382
 Ballachius 87
 Balthasar 79
 Barachias 361
 Barbora 365–370
 Bari 44
 Barlaam 350, 351, 353, 354, 356–359, 361
 Barnabáš 253, 271, 334, 335
 Barpanthar 252
 Bartoloměj (Bartholomaeus Anglicus) 57, 58, 60
 Baruch 82
 Baskové 379
 Bayonne 379
 Beatrix 402
 Beda Venerabilis 78, 79, 105, 148, 220, 245, 252, 253, 269
 Bedřich 401
 Belasius viz Blažej
 Belia 415
 Belzebub 128
 Benátčané 153
 Benátky 153, 154, 291
 Benedikt 167, 313, 417
 Benedikta 188
 Beneventští 274
 Berengo 164
 Bernard, světec 238
 Bernard z Clairvaux 58, 62, 83, 84, 93, 95, 120–124, 128, 130, 131, 133, 134, 238, 274, 279, 305, 306
 Berytus 264
 Betlém 57, 60, 76, 77, 81, 106, 120, 253, 254, 256, 282–284, (v Praze) 421
 Betsabé 302
 Bienna 137
 Bithynie 297
 Blažej – Blasius 100–102
 Blažej, opat 418
 Blois 383
 Boëthius 349
 Bohdan viz Adeodatus
 Bohorodička 125, 258, 259, 390, 391
 Bologna 164, 204, 205, 208–213, 215
 Bonifác IV., papež 301
 Bonifác, světec 408
 Bořivoj 420, 421
 Brigita 384, 385
 Briona 220
 Brison 373
 Británie 107, 108, 172
 Britové 172
 Brixen 212
 Burgundané 412–415
 Caesar (Augustus) 56
 Caesar (Gaius Iulius) 56, 66
 Caesarea 50, 56, 67, 119, 168, 171, 385
 Caesarius 250
 Cáchy 379, 383
 Calernega 202
 Calixtus 247, 419
 Cana 241
 Canavese 165
 Carbonaria 241
 Carcasson 211
 Carisius 54, 55

Casa Mariae 210
 Caspar 79
 Cassella 238
 Cassianus 73
 Cassiodorus 76
 Catania 49
 Cecilie – Caecilia 328–332
 Celestin 257
 Celion 198, 200
 Cerinthus 73
 Cicero (Marcus Tullius C.) 242, 280
 Citavia 211
 Classis 192
 Claudius 181, 185
 Clemens viz Kliment
 Cletus 181, 339
 Cluny 61, 62, 314, 315, 327
 Cocavilla 176
 Coelum aureum 238, 241
 Como 159, 161
 Conferans 211
 Constans 249
 Constantinus z Efezu 198
 Constantius, bratr Konstantina Velikého 245
 Constantius, syn Konstantina Velikého 246
 Cornelius, filozof 229, 230
 Cornelius, pokřtěný apoštolem Petrem 179
 Cornelius, žák sv. Klimenta 341
 Corriongo 164
 Costus 343, 344, 349
 Cremona 392
 Crescentia 179
 Crescentius 110
 Cyborea 102, 104
 Cyprián 234, 306, 308
 Cyril 342
 Čech 416, 418, 420
 Čechy 423
 Dacianus 148–150, 216
 Dagnus 196
 Dagobert 300
 Dalmácie 280
 Damaris 298
 Damascus 79
 Damasus 283, 371
 Damašek 63, 114, 132, 242, 252, 303, 350
 Damián 241, 285
 Dan 102
 Daniel 271, 273, 275, 279, 280, 389
 David 57, 82, 140, 145, 252, 256, 269, 305, 407, 408, 421
 Decius 198–201, 215–220; jiný 219, 220
 Defensor 321
 Deirové 108
 Démofilus 319
 Démostenés 193
 Dětrich 382; jiný 403
 Diana 42, 71, 295
 Didimus viz Tomáš
 Dido 233
 Dioklecián 49, 100, 148, 150, 179, 216, 220, 387
 Dionysius, biskup pařížský 299, 300, 383
 Dionysius, strýc Pankrácův 176
 Dionysius, žák sv. Pavla 105, 184, 185, 188
 Dionysius, ženich Pelágie 52
 Dionysius Areopagita 273, 274, 295–298, 300, 319
 Dionysius z Efezu 198
 Dioskorus 374, 375
 Dioskurus 365
 Discretus 402
 Dismas 126
 Domaslav 420
 Domicián 69, 299, 300, 339
 Domicilla 339
 Dominik 201–214, 290
 Donatus 280
 Dorota – Dorothea 385–387
 Dorus 385
 Drahomíra 420, 422
 Drusiana 69, 71
 Dunaj 170, 262
 Duryňsko 394
 Edessa 55
 Edmund 74
 Efezos 69, 73, 168, 198–201, 381
 Efežští 132
 Egippus 267
 Egypt 59, 65, 76, 95, 126, 229, 255, 267, 275, 297, 305, 373
 Egypťané 65, 153, 249, 271, 277, 358
 Elemosina 238
 Eleutherius 295, 299, 300
 Eliáš 278, 414
 Eliseus 245
 Eliška 389–395, 397–403
 Eliud 253
 Emerentiana 90
 Eminer 253
 Emissa 247
 Eneáš 179
 Engad 60
 Epifanés 41
 Epifanius 374–375
 Equitius 266
 Etiop, Etiopové 118, 175, 281, 383
 Etiopie 266

Eudoxie, dcera
 Theodosiova 378
 Eudoxie, manželka
 Arkadiova 375–377
 Eudoxie, manželka
 Theodosiova 378
 Eufemia z Corrionga 164
 Eugenius 117, 118
 Eulogius 110, 111
 Euodius 231
 Eusebius, otec
 sv. Jeronýma 280
 Eusebius, papež 171
 Eusebius z Caesareje 56,
 60, 61, 148, 174, 220,
 297, 324
 Eustochius 280, 281, 308
 Eustorgius 84
 Euthicie 47
 Eutropius 60, 219, 371
 Eva 130, 134
 Evordop 419
 Ezechiel 58, 279

 Fabián 220
 Fabricius 385–387
 Faenza 155
 Fanjeaux 203
 Faustianus 333, 337, 338
 Faustinus 333, 336, 337
 Faustus 51, 333, 336, 337
 Februa 97
 Februus 97
 Felicula 178
 Felix 202
 Ferrara 315
 Fescennius 299
 Filip, apoštol 168, 266
 Filip, biskup 245
 Filip, císař 216, 217, 219
 Filip, jáhen 168
 Filip, syn císaře Filipa
 216, 217
 Filip, syn Heroda Askalón-
 ského 75, 77, 242

 Filipští 133
 Filištíni 160
 Filón 151
 Filozof (Cyril) 342
 Flaccus 177, 178
 Flandry 162
 Flavius viz Josephus
 Flavius
 Florencie 161, 167
 Florentia 179
 Foinikie 372
 Fokas 113, 116, 301
 Fondi 264
 Fontanetum 239
 Fortuna 246, 247
 Fortunát 220
 Fortunatus 231
 Fossa Nuova 208
 Francie 135, 163, 241,
 248, 299, 300, 425
 Frankové 413–415
 František z Assisi 204,
 205, 285–295, 387
 Fridrich 392
 Fronto 180
 Frigie 176
 Fulbert z Chartres 259
 Fulco 203
 Fulgentius 82
 Gabriel 120, 256, 279
 Gad 52
 Gaimas 372
 Gaius 244, 245
 Gal 168
 Galgalat 79
 Galicie 378, 381
 Galicijec (sv. Denis) 383
 Galie 216, 246, 320, 379,
 412, 413
 Galilea 129, 152, 243,
 254
 Galilejci, Galilejští 135,
 183, 358
 Galilejský 246

 Galla 187
 Gallienus 220
 Gallus 220, 245, 246
 Gamaliel 66, 264
 Ganelon 382, 383
 Garganus 271
 Garganus, hora 271, 272,
 274, 276
 Garizim 135
 Gdaňsk 409
 Gedaliáš 59
 Gederik 400
 Gennadius 320
 Georgia 342
 Germáni 413
 Germanus 314
 Gertruda 403
 Gesmas 126
 Gilbert z Poitiers 308
 Girola 164
 Giskald 415
 Godefridus 220
 Godegisil 413
 Godomar 413
 Golgota 173
 Goliáš 380
 Gondick 412
 Gordianus 107
 Gótové 235
 Gravelon 240
 Greccio 287
 Gregorius viz Řehoř
 Gualus 212
 Gumar 422
 Gundobad 413
 Gundoferus 50
 Gundovald 415
 Gunfredus (Guifredus) 161

 Hadrián, císař 173, 272
 Hadrián, papež 117
 Haimo 275
 Havel 322, 323
 Hebronité 168
 Hegesippus 182, 184, 185

- Helena 57, 84, 169–174, 261
 Heli 252
 Helibinga 403
 Heligandus 381
 Helinandus 73
 Héliodórus 255
 Héliopolis 296, 297
 Heraclius 262, 263
 Hermagoras 151
 Herman 401
 Hermopolis 76
 Herodes Agrippa 74, 75, 124, 180, 242, 244, 245
 Herodes Antipas 74, 75, 130, 135, 242–245, 247–249
 Herodes z Askalónu 74–79, 81–84, 130, 242, 252
 Herodias 77, 242–244, 247–249, 377
 Hiberus 385
 Hierapolis 168, 376
 Hilarius z Poitiers 83, 320, 321
 Hilperik 413
 Hinkmar 296, 300
 Hippo Regius 67, 231, 235, 236, 241
 Hippolytus 216–219
 Hirkanové 55
 Hismeria 253
 Hispánie 204, 209, 216, 378, 379, 381, 383
 Honoratus 142
 Honorius, císař 326, 371
 Honorius, papež 204
 Honorius z Autun 230
 Hora mučedníků (Montmartre) 299
 Horní Egypt 273
 Hortulana 387
 Hrabanus Magnentius Maurus 243, 304
 Hrothehildis 413
 Hugo, mnich 239
 Hugo od sv. Viktora 94, 122
 Hugo z Cluny 61, 62
 Hugolinus 401
 Hyrtak 267
 Chaldeové 83, 358
 Chalkedonie 248
 Chartres 259
 Chebrón 133
 Chlodomer 415
 Chlodovech 300, 413, 415
 Chosroes 261–263
 Chotouň 416
 Christa 385, 386
 Chrómatius 255
 Ifigenie 267, 268
 Indie 50, 52, 53, 350
 Indové 50
 Innocentius 111, 237
 Inocenc III. 58–60, 97, 157–160, 203, 204, 286, 418
 Inocenc IV. 161, 245, 256, 257, 377
 Isachar 102
 Isidor, kněz 371, 374
 Isidor ze Sevilly 40, 55, 73–74, 168, 185, 220, 269, 284, 295
 Iškariot 103
 Itálie 142, 151, 296
 Izajáš 39, 58, 76, 230, 256, 277, 278, 280
 Izák 124, 255
 Izrael 76, 80, 97, 253, 277
 Jaderské moře 174
 Jael 420
 Jáchym 252–254
 Jakub, legát 411
 Jakub, starozákonní 80, 275, 417
 Jakub, syn Nathanův 252
 Jakub, syn Zacheův 264
 Jakub Menší, syn Alfeův, apoštol 75, 105, 134, 253
 Jakub Větší, syn Zebedeův, apoštol 124, 253, 378, 379, 381
 Jakub z Cessole (?) 269
 Jakub z Janova 39
 Jakub z Rieti 295
 Jakub z Vallesany 164
 Jan, biskup 110
 Jan, jáhen 40, 114, 118
 Jan, opat 111
 Jan, poslaný do Anglie 110
 Jan Beleth 169, 181, 216, 220, 226, 249, 256, 281, 283, 324, 327
 Jan Evangelista 40, 68–74, 79, 82, 115, 120, 122, 128, 129, 253, 298, 303, 306, 317, 350, 381, 390, 415
 Jan Hus 422
 Jan Křtitel 61, 75, 78, 94, 124, 242–245, 247–250, 253, 257, 309, 418
 Jan – Petr 162
 Jan Polák 164
 Jan Scotus 300
 Jan Zlatoústý 55, 59, 77, 79, 80, 81, 129, 179, 244, 261, 303, 305–307, 371–377
 Jan z Damašku 63, 114, 252, 303, 350
 Jan z Efezu 198
 Jan z mohučské diecéze 401
 Jana 202

- Janov 162, 238, 245, 256
Janovan 162
Januarius 146
Jeremiáš 59, 80
Jericho 378
Jeroným – Hieronymus 61, 68, 73, 83, 102, 105, 123, 128, 132, 143, 145, 168, 172, 180, 188, 236, 237, 243, 253–255, 268, 269, 280–284, 302, 306–308, 310
Jeroným Pražský 422
Jeruzalém 66, 75, 79–81, 102, 103, 105, 111, 128, 135, 150, 171, 172, 174, 180, 235, 245, 247, 254, 255, 261–264, 279, 280, 314, (v Praze) 421
Ježíš 45, 55, 66, 69, 74, 85, 96, 98, 104, 115, 122, 124, 125, 128–131, 133, 136, 137, 142, 152, 173, 174, 176, 183, 191, 193, 194, 218, 227, 229, 231, 252, 255, 264, 267, 270, 276, 298, 299, 317, 325, 329, 341, 344, 345, 347, 366, 368, 369, 378, 388, 396, 407, 409, 410, 414, 415, 419, 423, viz též Galilejský, Kristus, Spasitel, Ukřižovaný
Ježíšek 215
Jidáš 102–105, 134, 174, 221, 383, 415
Jidáš, syn Šimona Zacheova 172–174
Jiljí – Aegidius 250–252
Jindřich, císař 84, 221
Jindřich, mnich 399
Jindřich, uzdravený slepec 403
Jircháře 421
Jiří 115, 146–150
Jiří, kněz 180
Jób 111, 128, 134, 237, 279
Johana 41
Jojada 253
Jordán 78, 79, 172
Josafat 350, 351, 356–359, 361
Josef Egyptský 255, 305
Josef, manžel Marie 57, 58, 60, 76, 83, 98, 120, 215, 252, 253, 256
Josef Spravedlivý 105, 253
Josephus Flavius 242, 243
Jozue 133
Juda 105, 252, 253
Juda Makabejský 314
Juda Tadeáš 253, 268
Judea 57, 59, 77, 78, 80, 81, 105, 106, 135, 335
Judita 420
Judsko 129
Julián Apostata – Odpadlík 174, 175, 245–248, 268, 320, 358
Julián, biskup 248
Julián, světec 245
Juliána 369
Julianus Gallio 186
Julianus z Faenzy 155
Juppiter 178, 192, 325, 331
Justina, císařovna 139, 140, 143
Justina, vdova 336
Justinus 219
Justus 178; jiný 315
Kaifáš 156
Kain 94
Kallista 385, 386
Kalvárie 126, 129, 132, 169, 261
Kapitol 60, 183
Kappadokie 67, 146
Karel Veliký 117, 249, 251, 300, 319, 378–383
Kartágo 142, 227, 228
Kateřina 343, 344, 346–350
Kilikie 64
Klára 387–388
Kleofáš 253
Kliment – Clemens 72, 180, 181, 299, 333–342, 350
Klohel 172
Kolín nad Rýnem 84
Komana 377
Konrád, dominikán 210
Konrád, mendikant 390–392, 395, 401
Konrád z Ladriana 164
Konstancie 90
Konstantin, otec Konstantina Velikého 171, 172
Konstantin Veliký 43, 49, 84, 88, 90, 170–172, 174, 229, 245, 249, 320, 350, 380
Konstantinopol 84, 145, 201, 246, 248, 263, 274, 371–375, 377
Kosmas 241
Kostnice 421
Kratón 70
Kristus 39, 44, 45, 48–50, 53–57, 59–62, 64, 66–69, 71–74, 78, 79, 81–87, 89–91, 93–100, 102, 104–107, 114, 115, 119, 122–126, 128–137, 144, 147–149, 151–152, 154, 157, 159, 160, 168–176, 179–180, 182–185, 188–197, 199, 202, 205, 208, 210, 212, 216–219, 221–228, 231,

- 235, 236, 244, 250,
252–254, 257,
259–264, 267–271, 279,
281, 282, 284–286, 298,
303–308, 317, 320, 321,
323–325, 327–329, 331,
332, 334, 335, 340–342,
344–347, 349–351,
357, 360, 361, 366–369,
373, 378, 381, 383,
385–388, 392, 398, 407,
409–411, 413–415,
420–423
- Kryštof 194–198
Ktésifón 247, 263
Kunhuta 221
Kubelé 301
Kypr 374, 375
Kyréna 64
Kyrénští 64
- Ladriano 164
Laertia 300
Lamon 376
Langobardi 112, 220, 249
Laterán 187
Lausanne 135, 205
Lazar 70, 128, 201
Leonard z Assisi 286
Lev, biskup 342
Lev, císař 153
Lev, kardinál 288
Lev, opat 408
Lev, papež 181–184, 188
Levi 252–254
Levi (sv. Matouš) 266,
270
Leviathan 134
Libanon 169
Liberius 281
Libye 146
Ligurie 138
Linus 180–184, 339
Liutprand, děkan 378
Liutprand, král 238
- Loira 326
Longin 119
Lot 277
Lothar 300
Lotrinsko 383
Lubrius 299, 300
Lucana 178, 179
Lucanus 186
Lucie 47–49
Lucifer 275, 276
Lucillus 216, 218
Lucius 220
Ludmila 420–423
Ludvík 300
Lukáš 78, 109, 129, 252,
253, 269, 277, 296, 317
Luzern 378
Lykie 196
Lyon 137, 245
- Maastricht 253
Macedonius 140
Macidiana 333–335
Macrobius 77
Magalana 167
Magdala 120
Magdalena 214
Mágové 55
Macheron 247
Makabejští 39, 314
Makarius 174
Makedonie 106
Malá Asie 296
Malachiáš 279
Malaspina 240
Malgalat 79
Malchus 198–200
Mamertinus 340
Mammaea 366
Mantova 155
Mára 109
Marburk 397, 400
Marcel, mnich 248
Marcel, papež 177,
182–185
- Marcianus z Efezu 198
Marcus Aurelius 333
Marek 151–156
Marek, pocestný 384
Maria, jeptiška 214
Maria, manželka Alfeova
253
Maria, manželka
Zebedeova 253
Maria, matka Ježíšova 57,
58, 60, 63, 76, 82–84,
92, 94–100, 109,
119–125, 182, 148, 204,
205, 207, 210, 215, 221,
247, 252–260, 302, 390,
419; viz též Bohorodič-
ka, Panna
Marie, sestra Marty 396,
397
Marie z Magdaly 120,
323
Marianne 249
Mariola 164
Maris 246
Markéta – Margareta
189–191, 350
Mars, bůh 97, 168, 296,
319, 358
Mars, planeta 337
Marsirus 381, 382
Martialis 67; jiný 180
Martianus 368, 369
Martin 200, 226, 284,
319–327, 421
Martinianus 183, 184
Massyna 166
Matěj 102, 105, 106, 134
Maternus 180
Matouš – Matthaeus 78,
80, 82, 128, 131, 252,
266–271, 305, 307
Mauritius 112, 113
Maui 319
Maxentius 49, 171, 343,
347, 348, 350

Maximián
 (Marcus Aurelius
 Valerius Maximianus)
 49, 148, 150, 350, 365,
 369
 Maximianus z Efezu 198,
 199, 201, 387
 Maximinus 85, 220, 348,
 350
 Maximus 188, 222–226,
 249
 Maximus, císař 323
 Maximus, velitel
 331–332
 Mazzali 165
 Meath 384
 Meda 166
 Medasan 263
 Médové 55
 Médský Rages (Edessa) 55
 Mechtilda 403
 Mela 186
 Melchi 252
 Melchior 79
 Melchisedech 94, 124
 Melittus 110
 Merkur 299, 325
 Metoděj, patriarcha 40
 Metoděj Konstantinopolský
 296
 Methodius 56
 Měsíc 337
 Měšek 441
 Migdonia 54
 Michael 169, 271–272,
 274–276, 280, 382, 424
 Michaelium 274
 Michal, císař 300, 342
 Michal, světec 162, 421
 Mikuláš 40–46, 118, 350,
 400, 403
 Mikuláš, student 213
 Milán 84, 138–140, 142,
 144, 146, 157–161, 165,
 166, 221, 249, 321
 Miláňané 228
 Milo 379
 Minerva 325
 Mira 43, 44
 Modest 178, 179
 Mohamed 378, 380
 Mojžíš 39, 51, 56, 64, 65,
 92, 93, 138, 271, 278,
 306
 Monika 227
 Monte Cassino 408
 Monte Pedroso 378
 Montfort 202
 Montpellier 167
 Montréal 203
 Monza 249
 Mořic 414
 Náboth 144
 Nabukadnézar 389
 Nadabar 266
 Náchor 358, 359
 Narsus 109, 110
 Nathan 252
 Nathmeové 170
 Navarrové 380
 Navarrsko 380
 Nazaret 57, 120, 254,
 256
 Nazaretští 253
 Nazianz 281
 Neapolitánští 274
 Nebrodus 231
 Nemaus 251
 Nepotianus 43
 Nero 152, 181–186, 189,
 299
 Nerva 340
 Němec, Němci 210, 411
 Německo 162, 165, 241,
 421
 Nicaea 197, 198
 Nicolaus (Mikuláš) 40
 Nikaia 41, 297
 Nikétas 335, 336
 Nikodém 66, 126, 129,
 169, 264; jiný 178
 Nikomédie 365, 366
 Noemi 109
 Normandie 46, 249
 Oceán 412
 Odilo (Odo) 309, 327
 Oetenbach 165
 Oktavián 56, 60, 61
 Oliver 382
 Olivová hora 271, 276
 Olybrius 189
 Ondřej 261
 Ondřej, apoštol 107
 Ondřej, biskup 264, 265
 Ondřej, zloděj listin 117
 Opiso 165
 Origenes 216, 237, 275,
 365–367, 373–375
 Orléans 207
 Orosius 59–61, 68, 187,
 296, 297
 Ostia 231
 Palestina 148
 Palladia 67
 Pammachius 282, 308
 Pamplona 378
 Pan 296
 Pankrác 176
 Panna (Maria) 57–59, 61,
 62, 82, 83, 92–95,
 97–100, 119–123, 126,
 167, 221, 252, 255,
 257–261, 278, 293, 298,
 309, 380, 423, 424
 Panopág 296
 Panonie 280
 Panthar 252
 Papias 151, 295
 Parthenius 217
 Parthové 55
 Paříž 204, 207, 208, 299,
 300, 312, 323

- Paschasius 48, 49, 313, 314
 Patera 41
 Pathmos 69, 298
 Patricius 227, 313
 Paulinus 91, 143, 183, 184
 Pavel 67, 68
 Pavel (Paulus Diaconus) 249
 Pavel, apoštol 66, 105, 172, 181–184, 187–189, 204, 226, 245, 269, 279, 296–299, 306, 323, 340, 350, 360, 417
 Pavia 155, 238, 239, 241, 320
 Pelágie 52
 Pelagius 108, 145, 276
 Pentapolis 152
 Perpétuus 327
 Persie 262, 268, 381
 Peršané 55, 83, 175, 247, 263, 273
 Perugia 285
 Petr 314
 Petr, apoštol 75, 104, 108, 112, 114, 115, 118, 124, 151, 152, 172, 176, 177, 179–185, 187–189, 192, 193, 204, 206, 238, 241, 285, 299, 306, 309, 323, 335–340, 342, 381, 417
 Petr Damiani 151, 309
 Petr, jáhen 116, 118
 Petr, mučedník 156–157
 Petr z Cluny 62, 314, 315
 Petr z Flander 162
 Petr z Ravenny 121, 122
 Petronella 177, 178
 Petronia 67
 Petříček 164
 Phoebus 341
 Pila 134
 Pilát 103, 104, 119, 129, 130, 134–137, 174
 Pipin 248, 300
 Platón 247, 280, 345
 Pluto 97
 Poitiers 248, 320, 321, 326
 Poitierští 326
 Poláci 411
 Polsko 411
 Polykarp 297
 Pomereto 294
 Pontianus 229
 Pontius 216
 Pontus 136
 Porciunkule 290
 Portyfius 268; jiný 346, 347, 349
 Praha 407, 409, 422, 425
 Processus 183, 184
 Projectus 221
 Prokop 416–419
 Proserpina 97
 Prosper z Aquitanie 50, 237, 284
 Prusko 370, 411
 Prusové 410
 Ptolemaios 59
 Pythagoras 247
 Quiriacus 174, 175
 Quirinus 57
 Quitardus 401
 Radegunda 397
 Rafael 273
 Ráchel 121, 255
 Ráchel, matka Šimonova 180
 Rainald 207, 208; jiný 380
 Rainer z Lausanne 205
 Raj 212
 Ráma 77
 Ravenna 121, 122, 192, 193
 Raymund 209
 Regulus 300
 Remigius z Auxerre 78–81, 83, 236, 413
 Reprobis (sv. Kryštof) 194, 196
 Rhôna 137
 Rieti 295
 Roba z Medy 166
 Roger 289
 Roland 379, 380, 382, 383
 Romanus 216, 219
 Romaricus 379
 Romulus 58
 Rouen 348
 Ruben 102–104
 Rudé moře 249, 271
 Rufinus 144, 145; jiný 165; jiný 199
 Rufus 192, 193
 Rusticana 111
 Rusticus 295, 299, 300
 Rýn 84, 412
 Řecko 40, 296
 Řehoř IX. 257
 Řehoř, papež 272, 302
 Řehoř Tourský 150, 170, 174, 176, 220
 Řehoř Veliký 81, 98, 107–118, 133, 187–189, 220, 222, 237, 249, 264–266, 271, 274, 276, 278, 279, 301, 305, 312–316
 Řekové 40, 115, 187, 358
 Řezno 423
 Řím 49, 50, 57–59, 77, 105–109, 111, 117, 135–139, 141, 146, 151, 174, 176, 181, 184–189, 192, 203–205, 207, 209, 210, 216, 221, 222, 228, 229, 235, 241, 242, 244, 250, 251, 264, 272, 280,

- 283, 285, 290, 295, 296,
300, 301, 334, 339, 342,
350, 381, 407, 409, 418,
424
- Římané 58, 61, 81, 97,
108, 109, 115, 133, 135,
137, 182, 187, 216, 219,
257, 263, 301, 303, 413
- Sába 169, 170
Saba, řeka 84
Sabina 220
Satira 179
Salathin 79
Sallustius 218
Salome, manžel Anny 253
Salomé, porodní bába 58
Salomé, sestra Heroda
Askalónského 77, 78
Samaří 105
Samos 196
Samson 160, 255, 304
Samuel 65, 128, 255
Sanctulus 220, 249–250
Santiago 381
Sára 254
Saracéni 150, 154, 238,
378, 388
Sardinie 238
Sasko 369
Satan 86, 141, 152, 183,
265, 417
Saturn, bůh 358
Saturn, planeta 337
Saul 269
Savaria 320
Sázava 417, 419
Scintruda 403
Sebasta 100, 245, 248
Secundus 371
Sedeolenta 413
Seina 300
Seneca (Lucius
Annaeus S.) 185, 186
Sennaar 353, 357
- Senonais 163
Serapion z Efezu 198
Serapion
z Konstantinopole 373
Serapis 245, 266
Sergius 97
Servác 253
Seth 169
Severianus 373, 374, 376
Severin 290, 326
Severus 284, 322–324,
326
Sibyla 59, 60, 263, 345
Siccard z Cremony 216,
217
Sicílie 47, 107, 178, 213,
259, 309
Sigambrové 413
Sigebert 283
Sigirik 414
Silena 146
Silo 312
Silo, lokalita 213
Silvestr, druh sv. Františka
z Assisi 287, 288
Silvestr I., papež 171, 172
Silvestr II., papež 187
Silvia 107
Simeon 76, 96, 98
Simplicianus 142, 160,
228, 229
Sinaj 111, 348
Sintikus 54
Sipontus 271, 274
Sipontští 274, 276
Sisinnius 339, 340
Sithia 168
Sixtus 165, 208–210,
216, 217, 220
Skandavie 412
Skandové 412
Slavobor 420
Slepičí ostrov 321
Slovan 409
Sodoma 277
- Sofie 175, 376
Soluň 140, 144
Solunští 276
Spasitel 45, 55, 57–59,
61, 62, 77, 96, 122, 123,
126, 170, 173, 175, 194,
224, 226, 237, 264, 268,
382, 386, 391
Spytihněv 421
Stridon 280
Suessa 295
Sulpicius Severus 320
Svata 416
Svatá země 393, 394
Symmachus, patricij 187
Symmachus, prefekt 228
Syrakusy 49
Sýrie 57, 264, 380
Syroes 263
Syrové 55
- Šalomoun 169, 170, 191,
252, 416
Šavel 66, 269
Šimon, syn Jakubův 264
Šimon, syn Zacheův 172
Šimon Horlivec 253, 268
Šimon Mág 180–183,
185, 335–339
Štěpán 314
Štěpán, biskup 110
Štěpán, kardinál 208
Štěpán, král 411
Štěpán, papež 220
Štěpán, prvomučedník
63–68, 173, 222, 226,
304, 306, 317
Štěpán, soudce 221
- Tabita 180
Tarsus 76
Tartar 358
Taurus 193
Tekla 249, 323
Terra di Lavoro 293

- Tersona 340, 342
 Tetín 422
 Thea 385
 Thébais 76
 Theobald 312
 Theodas 359, 360
 Theodolinda 249
 Theodor 199
 Theodora 339, 340
 Theodorich 414, 415
 Theodosius I. 144, 172,
 199, 201, 248, 266, 283,
 374, 377, 378
 Theodosius, otec sv. Mar-
 kéty 189
 Theofil, biskup
 alexandrijský 245,
 371, 373–376
 Theofil, biskup sicilský
 259, 260
 Theofil, protonotář
 386–387
 Theotinus 189, 374
 Thuma 422
 Tiber 59, 108, 137, 178,
 231, 252, 419
 Tiberius 135–137, 219,
 412
 Tibur 212
 Tiburtius 329–332
 Ticinum 139
 Timotheus 60, 184, 185
 Titus 177
 Tobiáš 273, 275, 277,
 279, 280, 305
 Tomáš 50–52, 55
 Tomáš Akvinský 420
 Toulouse 202–204, 206,
 211
 Tours 220, 321, 326
 Tourští 326
 Traján 113, 114, 340, 341
 Trevír 105, 106, 172
 Tripolis 214
 Trója 186
 Tumba 272
 Turci 44
 Turpinus 378, 381–383
 Tyberon 252
 Tyrus 134
 Ukřižovaný 172–174,
 189, 264, 285
 Urban 291, 329–333
 Urban IV. 411
 Uriáš 269
 Ursus 43
 Utrecht 162
 Václav 420, 422–425
 Valencie 202
 Valens 248
 Valentinián 138, 139,
 143, 247, 322, 378, 412
 Valentinus 367
 Valerianus, manžel
 sv. Cecilie 328–332
 Valerianus, prefekt 178,
 217–220
 Valerius 231
 Vallesana 164
 Vandalové 235
 Vavřinec 99, 215–226,
 293, 418
 Venuše, bohyně 173, 295,
 325, 358
 Venuše, planeta 337
 Vercelli 166
 Veredonius 250
 Verona 156, 216
 Verona z Berenga 164
 Veronika 136
 Vespasián 193
 Vesta 274
 Viceva 294
 Victorinus 229
 Victorinus, řečník 280
 Vigilantius 306
 Viktor 92, 122
 Vilém z Auxerre 223, 302
 Vilém z Vercelli 166
 Vincenc 99, 216
 Vincent z Beauvais 221
 Virbius 300
 Vít 178, 179, 424
 Vojslav 416
 Vojtěch 407–411, 421
 Volmar 402
 Volusianus 136, 137, 220,
 237
 Vratislav 421, 422
 Vykupitel 131, 134
 Vyšehrad 416, 419
 Zachariáš, otec sv. Jana
 Křtitele 122, 253
 Zachariáš, patriarcha 263
 Zachariáš, prorok 273,
 277, 279, 280
 Zacheus 172, 264, 336
 Zaragoza 381
 Zaroes 266, 268
 Zbyhněv 421
 Zebedeus 253
 Zebel 58
 Zikmund 412–415
 Žid, Židé 44, 45, 50, 55,
 61, 64, 65, 67, 75, 77,
 79–81, 83, 94, 98, 106,
 126, 128–131, 134–137,
 169, 170, 172, 173, 184,
 247, 252, 264, 271, 278,
 339, 407
 Židovka 75

OBSAH

LEGENDA AUREA A ČECHY

Spletitá cesta Zlaté legendy
do české literatury 9

LEGENDA AUREA

Prolog (Ba) 39
Mikuláš (Ba) 40
Lucie panna (Ba) 47
Tomáš apoštol (Vi) 50
O svátcích v době, jež částečně spadá
do období smíření a částečně
do období putování (Ba) 56
Narození Pána našeho
Ježíše Krista podle Těla (Ba) 56
Štěpán (Ba) 63
Jan apoštol a evangelista (Ba) 69
Nevíňátka (Ba) 74
Epifanie –
Svátek Tří Králů (Ba) 78
Antonín (Za) 85
Anežka panna (Ba) 88
Svátky, které se slaví
v období zablouzení (Ba) 92
Očištění panny Marie –
Hromnice (Ba) 92
Blažej (Za) 100
Matěj apoštol (Ba) 102
Řehoř (Ba) 107
Longin (Ba) 119
Zvěstování Panny Marie (Ba) 119

Umučení Páně (Ba) 126
Svátky, které spadají
do období smíření (Ba) 138
Ambrož (Ba) 138
Jiří (Ba) 146
Marek evangelista (Ba) 151
Petr mučedník (Ba) 156
Filip apoštol (Vi) 168
Nalezení svatého Kříže (Ba) 169
Pankrác (Ba) 176
Svátky, které připadají
na období putování (Ba) 177
Petronella (Ba) 177
Vít a Modest (Ba) 178
Petr apoštol (Ba) 179
Markéta (Vi) 189
Apolinář (Ba) 192
Kryštof (Za) 194
Sedmispáči (Ba) 198
Dominik (Vi) 201
Vavřínek mučedník (Za) 215
Augustin (Ba) 227
Stětí Jana Křtitele (Ba) 242
Jiljí (Vi) 250
Narození Panny Marie (Ba) 252
Povýšení svatého Kříže (Ba) 261
Matouš apoštol (Za) 266
Michael archanděl (Za) 271
Jeroným (Ba) 280
František (Ba) 285
Dionysius, Rusticus
a Eleutherius (Za) 295
Všech svatých (Ba) 301

Dušičky (Za)	309
Martin biskup(Vi)	319
Cecilie (Za)	328
Kliment (Ba)	333
Kateřina (Ba)	343
Barlaam a Josafat (Za)	350

DODATEK

Barbora (Za)	365
Jan Zlatouřtý (Za)	371
Historie Karla Velikého (Za)	378
Brigita (Za)	384
Dorota (Za)	385
Klára (Za)	387
Eliška (Vi)	389

ČEŠTÍ SVĚTCI

Vojtěch (Vi)	407
Zikmund (Vi)	411
Prokop (Vi)	416
Ludmila (Vi)	419
Václav (Vi)	423

Poznámka pořadatelky	427
Srovnávací tabulka	
Zlaté legendy a Passionálu	428
Výběrová bibliografie	431
Rejstřík (Za)	434

JAKUB
DE VORAGINE
**LEGENDA
AUREA**

Z latinského originálu Jacobi a Voragine Legenda aurea vulgo Historia
Lombardica dicta, rec. dr. Th. Grässe, III. vydání 1890 ve Vratislavi,
přeložili dr. Václav Bahník, dr. Anežka Vidmanová, CSc., a dr. Irena Zachová
Typografie Zdeněk Stejskal
Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
roku 2012 jako svou 1022. publikaci
Odpovědná redaktorka Radka Fialová
Vydání třetí. Stran 448
Vytiskla tiskárna Ekon, družstvo, Jihlava

Doporučená cena 468 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-237-8